

Republika e Kosovës
Republika Kosovo / Republic of Kosovo
Kuvendi i Komunës Rahovec

Skupština Opštine Orahovac / Municipal Assembly of Rahovec

REPUBLIKA E KOSOVES/REPUBLIKA KOSOVO/REPUBLIC OF KOSOVO
KUVENID I KOMUNES/SKUPSTINA OPSTINE/MUNICIPAL ASSEMBLY

RAHOVEC /ORAHOVAC

Njësia Nr./Br./No 01 (Kuvendi i Komunës)

Nr./Br./No 01/257 Nr. ifaq/Br.sur/No.pg 70

Data/Datum/Date 29 / 10 / 2024

Plani Lokal i Veprimt në Mjedis 2024-2028

Tetor 2024

Përmbajtja

<u>Fjala e Kryetarit të Komunës</u>	4
<u>Indeksi i shkurtesave</u>	6
<u>Lista e tabelave</u>	7
<u>Lista e figurave</u>	9
1. Hyrje	10
1.1. <u>Baza ligjore për hartimin e PLVM-së</u>	10
1.2. <u>Qëllimi dhe objektivat e PLVM-së</u>	13
1.2. <u>Procesi i hartimit të PLVM-së</u>	14
1.4. <u>Metodologjia e hartimit të PLVM-së</u>	14
2. Profili i Komunës	15
2.1. <u>Pozita gjeografike dhe relievi</u>	15
2.2. <u>Kushtet klimatike</u>	17
2.3. <u>Popullsia dhe vendbanimet</u>	17
2.4. <u>Energjia dhe ngrohja</u>	19
2.5. <u>Industria prodhuese dhe bizneset</u>	19
2.6. <u>Spektori minerar</u>	20
2.7. <u>Transporti</u>	21
2.8. <u>Menaxhimi i mbeturinave</u>	22
2.9. <u>Bujqësia</u>	23
2.10. <u>Pylltaria</u>	24
3. Gjendja e mjedisit	26
3.1. <u>Cilësia e ujit</u>	28
3.2. <u>Ajri dhe zhurma</u>	29
3.3. <u>Parametrat e cilësisë së ajrit dhe ndikimi i tyre në shëndet dhe në mjedis</u>	30
3.4. <u>Shfrytëzimi i tokës dhe cilësia e dheut</u>	33
3.5. <u>Menaxhimi i mbeturinave</u>	35

3.5.1.	<u>Mbeturinat ndërtimore (demolimet)</u>	37
3.5.2.	<u>Mbeturinat nga mbetjet shtazore</u>	38
3.5.3.	<u>Strategjia dhe plani i Republikës së Kosovës për menaxhimin e mbeturinave</u>	38
3.5.4.	<u>Planifikimi i menaxhimit të mbeturinave</u>	39
3.5.5.	<u>Zona e shërbimit</u>	41
4.	<u>Natyra dhe biodiversiteti</u>	47
5.	<u>Shëndeti publik</u>	58
6.	<u>Problemet kryesore mjedisore</u>	60
6.1.	<u>Prioritetet mjedisore për periudhën 2024-2028</u>	64
6.2.	<u>Plani i aktiviteteve dhe i veprimeve për periudhën 2024-2028</u>	70
6.3.	<u>Plani i monitorimit të zbatimit të PLVM-së</u>	54
7.	<u>Referencat dhe burimet e informacionit</u>	62

Fjala e Kryetarit të Komunës

Të nderuar qytetarë të komunës së Rahovecit, të nderuar lexues,

Kam kënaqësinë që po ndajmë me ju Planin Lokal të Veprimit në Mjedis 2024-2028 për Komunën e Rahovecit, si dokument planifikues - strategjik, që adreson zgjidhjen e problemeve mjedisore në nivelin lokal.

Ky plan ka për qëllim kryesor përmirësimin e gjendjes së mjedisit në territorin e komunës. Në kuadër të planit, është bërë vlerësimi i gjendjes ekzistuese të mjedisit, janë identifikuar problemet kryesore mjedisore, janë përcaktuar prioritetet kryesore, si dhe janë planifikuar afatet, veprimet, aktivitetet dhe projektet kryesore që do të ndërmerren për periudhën e ardhshme 5-vjeçare për mjedisin e Rahovecit.

Hartimi dhe miratimi i këtij plani, i cili është i një rëndësie të veçantë për komunën, është kërkesë ligjore që del nga Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit dhe po ashtu është pjesë e angazhimeve të Komunës për përmbushjen e përgjegjësisë për fuqizimin e qeverisjes lokale.

Rezultat i këtij angazhimi është finalizimi i këtij dokument i cili pritet t'u ofrojë zgjidhje problemeve mjedisore dhe të përmbushë objektivin për një mjedis të pastër dhe të shëndetshëm në komunën tonë.

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis është në harmoni me Planin Zhvillimor Komunal dhe me dokumente të tjera strategjike dhe zhvillimore të komunës dhe ka për objektiv kryesor një mjedis të pastër në funksion të zhvillimit të qëndrueshëm të komunës së Rahovecit.

Për implementimin e këtij plani, Komuna ka bërë edhe planifikimin e nevojshëm buxhetor, por njëkohësisht ky dokument do të shërbejë edhe për të adresuar kërkesat për mbështetje nga donatorët, për implementimin e projekteve konkrete të këtij plani.

Me këtë rast shpreh falënderimin për të gjithë ata që kontribuuan në finalizimin e këtij dokumenti, grupin punues nga Komuna e Rahovecit.

Ju faleminderit!

Grupi punues për hartimin e PLVM-së

Përbërja e grupit për hartimin e Planit Lokal të Veprimit në Mjedis, është përcaktuar me vendimin nr. 4511/numri i faq. 155, për formimin e grupit punues për Hartimin e Planit të Veprimit në Mjedis (PLVM), të datës 24.7.2024, të kryetarit të Komunës së Rahovecit, Smajl Latifi.

Grupi punues ka këtë përbërje:

- Albnor Mullabazi, kryesues - drejtor për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit;
- Përparim Krasniqi, anëtar, drejtor për Punë Komunale dhe Shërbime Teknike;
- Besmire Bytyçi, anëtare - drejtore për Emergjencë;
- Arbër Zenuni, anëtar - kryesues i Kuvendit Komunal;
- Metush Isma, anëtar - inspektor i Mbrojtjes së Mjedisit;
- Zyber Thaqi, anëtar - Drejtorja për Financa;
- Mentor Veliu, anëtar - Ekoregjioni - njësia "Ambienti", Rahovec;
- Vjollca Gurgule, anëtare - SHL-Kosova, Rahovec;
- Murat Morina, anëtar;
- Bjondina Ramaj Fazliu, anëtare - zyrtare e lartë për Mjedis;
- Afrim Hoti, anëtar – Ekodrinia, Ratkoc.

Grupi punues ka për detyrë dhe përgjegjësi që, në harmoni me aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi, të hartojë draftplanin e veprimit në mjedis për komunën e Rahovecit.

Indeksi i shkurtesave

AMF	Ambulanca e Mjekësisë Familjare
AMMK	Agjencia e Kosovës për Mbrojtjen e Mjedisit
APK	Agjencia e Pyjeve të Kosovës
ARRU	Autoriteti Rregullativ për Ujësjet
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
DBF	Drejtoria për Buxhet dhe Financa
DSHP	Drejtoria për Shërbime Publike
DZHE	Drejtoria për Zhvillim Ekonomik
FAO	Organizata Botërore e Ushqimit
GIZ	Organizata Gjermane për Shoqëri të Hapur
GZK	Gazeta Zyrtare e Kosovës
IHMK	Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës
IKMN	Instituti të Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës
IKSHPK	Instituti Kombëtar i Shëndetit Publik i Kosovës
JICA	Agjencia Japoneze për Bashkëpunim Ndërkombëtarë
KDSH	Kujdesi Dytësor Shëndetësor
KRU	Kompania Regjionale e Ujësjetit
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
MFK	Milenium Foundation Kosova
MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve
MMPHI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
ME	Ministria e Ekonomisë
NERA	New Environment Revitalization Approach
OBSh	Organizata Botërore e Shëndetësisë
OJQ	Organizata Joqeveritare
PKVM	Plani i Kosovës për Veprim në Mjedis
PLVB	Plani Lokal i Veprimit në Biodiversitet
PLVM	Plani Lokal i Veprimit në Mjedis
PZHK	Plani Zhvillimor Komunal
QKMF	Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare
QMF	Qendrat e Mjekësisë Familjare
QPS	Qendra për Punë Sociale
QRTK	Qendra Rajonale e Trashëgimisë Kulturore
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisor

Lista e tabelave

<u>Tabela 1: Ligjet e tjera, qëllimi dhe fushëveprimi i tyre</u>	10
<u>Tabela 2: Dokumentet strategjike dhe planifikuese të Komunës së Rahovecit</u>	12
<u>Tabela 3: Popullsia e Komunës së Rahovecit</u>	18
<u>Tabela 4: Popullsia e Komunës së Rahovecit</u>	18
<u>Tabela 5: Shpërndarja e popullsisë sipas vendbanimeve</u>	18
<u>Tabela 6: Përdorimi i lëndëve djegëse në komunën e Rahovecit (MWh)</u>	19
<u>Tabela 7: Bizneset në komunën e Rahovecit</u>	20
<u>Tabela 8: Operatorët ekonomikë në sektorin minerar në komunën e Rahovecit</u>	21
<u>Tabela 9: Rrjeti i rrugëve në komunën e Rahovecit</u>	22
<u>Tabela 10: Treguesit e menaxhimit të mbeturinave në komunën e Rahovecit (2021)</u>	23
<u>Tabela 11: Destinimi i shfrytëzimit të sipërfaqes së tokës</u>	23
<u>Tabela 12: Sasia e plehrave kimike të përdorura dhe përmbajtja e azotit</u>	24
<u>Tabela 13: Burimet ujore në territorin e komunës së Rahovecit</u>	26
<u>Tabela 14: Burimet e ndotjes së ajrit në komunën e Rahovecit</u>	29
<u>Tabela 15: Destinimi i shfrytëzimit të sipërfaqes së tokës</u>	33
<u>Tabela 16: Shkalla e erozionit në komunën e Rahovecit sipas kategorive</u>	34
<u>Tabela 17: Lokalitetet të cilat nuk marrin shërbim të plotë të MM-së</u>	42
<u>Tabela 18: Implementimi i MMsë - Kategoritë kryesore për periudhën 2016-2021</u>	43
<u>Tabela 19: Implementimi i MM-së - Ekonomitë familjare</u>	43
<u>Tabela 20: Mbulimi me shërbim të menaxhimit të mbeturinave</u>	43
<u>Tabela 21: Veçoritë e gjenerimit të mbeturinave sipas zonave</u>	43
<u>Tabela 22: Tabelat përmbledhëse të veçorive të zonës – KK Rahovec</u>	44
<u>Tabela 23: Zonat e përcaktuara të MM-së, të bazuara në km²</u>	44
<u>Tabela 24: Zonat përcaktuara të MM-së, të bazuara në gjenerimin e përlllogaritur të mbeturinave</u>	44
<u>Tabela 25: Shpërndarja e ekonomive familjare, e bazuar në zonat e përcaktuara dhe në kompanitë ofruese të shërbimeve</u>	45
<u>Tabela 26: Zona 1 - e bazuar në kriteret e përcaktuara të zoonimit</u>	45

<u>Tabela 27: Zona 2 - e bazuar në kriteret e përcaktuara të zonimit</u>	46
<u>Tabela 28: Zonat e bazuara në kriteret e përcaktuara të zonimit</u>	46
<u>Tabela 29: Llojet e florës vaskulare të evidentuara në territorin e komunës së Rahovecit, që janë të përfshira në Librin e Kuq të Florës vaskulare të Kosovës</u>	48
<u>Tabela 30: Vlerësimi i humbjeve në komunën e Rahovecit nga Covid-19, skenari bazë</u>	58
<u>Tabela 31: Vlerësimi i humbjeve në komunën e Rahovecit nga Covid-19 sipas sektorëve ekonomikë</u>	59
<u>Tabela 32: Problemet kryesore mjedisore</u>	60
<u>Tabela 33: Prioritetet mjedisore për periudhën 2024-2028</u>	64
<u>Tabela 34: Plani i aktiviteteve dhe i veprimeve për periudhën 2024-2028 dhe përgjegjësitë për implementim</u>	70
<u>Tabela 35: Plani i monitorimit për zbatimin e PLVM-së, indikatorët e suksesit dhe ndikimi i pritshëm</u>	54

Lista e Figurave

<u>Figura 1: Pozita gjeografike e komunës së Rahovecit.....</u>	16
<u>Figura 2: Degradimi i shtratit të lumit “Drini i Bardhë” në territorin e Rahovecit .....</u>	29
<u>Figura 3: Harta e menaxhimit të mbeturinave .....</u>	37
<u>Figura 4: Zonimi i territorit të komunës së Rahovecit për qëllime të menaxhimit të mbeturinave .....</u>	41
<u>Figura 5: <i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald (boshtra) .....</u>	54
<u>Figura 6: Lloji <i>Sternbergia colchiciflora</i> Waldst. et Kit. ....</u>	55

1. Hyrje

1.1. Baza ligjore për hartimin e PLVM-së

Plani Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) është dokument planifikues - strategjik, për të adresuar zgjidhjen e problemeve mjedisore në nivel lokal. Hartimi dhe miratimi i tij është paraparë me Ligjin për Mjedis (2009/03-L-025). Neni 5, pika 3.2 e këtij ligji, ua përshkruan komunave përgjegjësinë, në bashkëpunim me MMPHI-në, për përgatitjen e planit, për mbrojtjen e mjedisit dhe për zhvillim të qëndrueshëm brenda territorit të tyre. Kurse, pika 3.5., udhëzon: "planin për mbrojtje të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm brenda territorit të komunës, e aprovon kuvendi komunal përkatës".

Ndërkaq, në mënyrë më specifike, Neni 24 flet për "Planet e Veprimit Lokal në Mjedis dhe Programet Mjedisore", ku pika 1. Specifikon: "Komunat miratojnë planet e veprimit lokal në mjedis ose programe mjedisore për mbrojtjen e mjedisit, në përputhje me Planin e Kosovës për Veprim në Mjedis, sipas interesave specifike të saj".

Gjatë hartimit të këtij plani, janë marrë për bazë edhe kërkesat e strategjive nacionale, që adresojnë çështjet e mbrojtjes së mjedisit në Kosovë dhe të Ligjit për Mbrojtjen e Mjedisit, që paraqesin bazën për hartimin e Planit të Kosovës për Veprim në Mjedis, orientimet strategjike dhe kornizën e veprimeve për mbrojtjen e mjedisit në nivel nacional.

Në hartimin e dokumentit janë marrë në konsideratë edhe ligjet e fushës së mjedisit që prekin interesat në nivelin lokal. Një përshkrim i këtyre ligjeve është prezantuar në tabelën 1.

Tabela 1: Ligjet e tjera, qëllimi dhe fushëveprimi i tyre

Ligji	Qëllimi dhe fushëveprimi
-------	--------------------------

Ligji nr.04/l-147 për ujërat e Kosovës	Me këtë ligj rregullohen çështjet që kanë të bëjnë me menaxhimin, planifikimin, mbrojtjen dhe përgjegjësitë institucionale në lidhje me ujërat dhe burimet ujore, duke përfshirë edhe kompetencat e komunave për ujërat.
Ligji nr. 03/l-233 mbi mbrojtjen e natyrës	Me këtë ligj përcaktohet sistemi i mbrojtjes dhe ruajtjes së përgjithshme të natyrës (e tërë laramanisë biologjike dhe peisazhore) dhe vlerave të saj, duke përfshirë edhe kompetencat e komunave për mbrojtjen e natyrës.
Ligji nr. 03/l-125 për mbrojtjen e ajrit nga ndotja	Ky ligj ka për qëllim të rregulloj dhe garantoj të drejtën e qytetarëve për të jetuar në një mjedis me ajër të pastër, duke mbrojtur shëndetin e njeriut, faunën, florën dhe vlerat natyrore e kulturore të mjedisit. Po ashtu përcakton edhe kompetencat e komunave për menaxhimin e cilësisë së ajrit.
Ligji nr. 02 /l-102 për mbrojtjen nga zhurma	Qëllimi i këtij ligji është shmangia, parandalimi ose zvogëlimi në baza prioritare të ndikimeve të dëmshme, duke përfshirë edhe bezdisjen si rezultat i ekspozimit ndaj zhurmës.
Ligji nr.03/l-153 për pyjet e Kosovës	Ky ligj i definon pyjet e Kosovës si resurse kombëtare, andaj ka për qëllim që ato të udhëhiqen në atë mënyrë që të ofrojnë rendimente me vlerë dhe në të njëjtën kohë të ruhet biodiversiteti për të mirën e gjeneratave të tashme dhe të ardhshme.
Ligji nr. 03/L-040 për vetëqeverisje lokale	Ky ligj përkufizon statusin ligjor të komunave, kompetencat dhe parimet e përgjithshme të financave komunale organizimin dhe funksionimin e organeve komunale, marrëdhëniet brenda komunale dhe bashkëpunimin ndërkomunal, duke përfshirë bashkëpunimin ndërkufitar dhe marrëdhëniet ndërmjet komunave dhe pushtetit qendror.
Ligji nr. 03/L-040 për vetëqeverisje lokale	Ky ligj përkufizon statusin ligjor të komunave, kompetencat dhe parimet e përgjithshme të financave komunale organizimin dhe funksionimin e organeve komunale, marrëdhëniet brenda komunale dhe bashkëpunimin ndërkomunal, duke përfshirë bashkëpunimin ndërkufitar dhe marrëdhëniet ndërmjet komunave dhe pushtetit qendror.
Ligji nr. 08/L-250 për ndryshime klimatike	Ky ligji ka për qëllim përcaktimin e detyrave dhe përgjegjësi të autoriteteve shtetërore lidhur me marrjen e masave që synojnë zbutjen e efekteve të ndryshimeve klimatike, koordinimin dhe monitorimin e rezultateve të tyre, si dhe përmbushjen e detyrimeve sipas marrëveshjeve ndërkombëtare të detyrueshme për Kosovën. Nga ky ligj dalin edhe obligime që duhet të përmbushen nga komunat, sikurse është hartimi i Planit Komunal për Energji dhe Klimë.

Në tabelën 2 janë prezantuar dokumentet planifikuese dhe strategjike të komunës së Rahovecit, që janë marrë në konsideratë gjatë përcaktimit të objektivave dhe të aktiviteteve të PLVM-së.

Tabela 2: Dokumentet strategjike dhe planifikuese të Komunës së Rahovecit

Dokumenti	Qëllimi dhe fushëveprimi
Plani Zhvillimor Komunal për Komunën e Rahovecit	Është bazë për zhvillim të qëndrueshëm në komunën e Rahovecit dhe synon ruajtjen e mjedisit, shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve për zhvillim ekonomik për gjeneratat e ardhshme dhe balancimin e zhvillimeve hapësinore. Përmes këtij plani, koordinohen kërkesat sociale dhe ekonomike për hapësirën, me funksionet e saj kulturore dhe ekologjike.
Plani Lokal i Veprimit në Mjedis 2019-2024, komuna e Rahovecit	Plani Lokal i Veprimit në Mjedis, është dokument planifikimi që rregullon menaxhimin e mjedisit në nivel lokal. Plani synon përmirësimin e gjendjes së mjedisit përmes masave dhe aktiviteteve. Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për komunën e Rahovecit, ka përcaktuar masat dhe aktivitetet në territorin e komunës për periudhën 2019-2024.
Plani Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave 2022-2027, komuna e Rahovecit	Plani Komunal i Menaxhimit të Mbeturinave është dokument planifikimi që rregullon Menaxhimin e Mbeturinave në nivel lokal. Plani synon shtrirjen e shërbimit për menaxhimin e mbeturinave komunale në të gjithë territorin e komunës.
Plani Lokal i Veprimit për Cilësi të Ajrit 2023-2027, komuna e Rahovecit	Plani Lokal i Veprimit për cilësi të ajrit 2023-2028, për Komunën e Rahovecit, është dokument planifikimi që rregullon menaxhimin e cilësisë së ajrit në territorin e komunës. Plani synon përmirësimin e cilësisë së ajrit dhe reduktimin e ndotjes së ajrit përmes masave dhe aktiviteteve për një periudhë 5-vjeçare.
Plani Komunal i Veprimit për Eficiencë të Energjisë 2018-2022 për komunën e Rahovecit	Objektivi i PKVEE-së është zvogëlimi i konsumit të energjisë në objektet publike, transport dhe ndriçim publik, rritja e nivelit të komoditetit, zvogëlimi i kostos së shpenzimeve të energjisë, si dhe krijimi i sistemit për menaxhimin e energjisë në komunën e Rahovecit.

Plani për Mobilitetin Urban për komunën e Rahovecit 2022-2027	Është një kornizë e planifikimit të qëndrueshëm të mobilitetit urban për komunën e Rahovecit, i realizuar në kuadër të projektit, planifikim të qëndrueshëm të mobilitetit urban për Kosovë.
Plani i Trashëgimisë Kulturore, Rahovec 2022-2025	Ka për qëllim mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore në territorin e komunës së Rahovecit.
Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore 2023	Ofron reagimin ndaj emergjencave dhe fatkeqësive me qëllim të shpëtimit të jetëve, mbrojtjes së shëndetit publik, sigurisë dhe të mirave materiale, restaurimin e shërbimeve esenciale dhe për të mundësuar dhe asistuar në rimëkëmbjen ekonomike.
Korniza Afatmesme Buxhetore 2025-2027 për komunën e Rahovecit	Korniza Afatmesme Buxhetore përbën një detyrim për institucionet buxhetore komunale, e cila siguron një analizë të hollësishme të shpenzimeve publike dhe përcakton parametrat dhe prioritetet kryesore për zhvillimin e vazhdueshëm të buxhetit vjetor. Po ashtu, ky dokument, siguron mekanizmat e nevojshme, përmes të cilave, objektivat prioritare, të identifikuar në dokumentet strategjike të komunës, aty ku ekzistojnë, të integrohen sa më mirë në procesin buxhetor.
Statuti i Komunës së Rahovecit	Rregullon organizimin e brendshëm të komunës dhe përcakton përgjegjësitë vetanake të organeve komunale.

1.2. Qëllimi dhe objektivat e PLVM-së

Qëllimi i përgjithshëm i Planit Lokal për Veprim në Mjedis për komunën e Rahovecit është që t'i identifikojë problemet mjedisore, t'i përcaktojë prioritetet në sektorin e mjedisit dhe të ofrojë zgjidhje për problemet prioritare mjedisore, duke synuar një menaxhim më efektiv të tyre, duke i vendosur ato në agjendën e institucioneve përgjegjëse.

Objektivat specifike të planit janë:

- Të bëjë vlerësimin e gjendjes ekzistuese të mjedisit dhe të ndikimeve në mjedis nga sektorët e ndryshëm zhvillimor;
- Të identifikojë dhe të përcaktojë problemet kryesore mjedisore në territorin e komunës së Rahovecit;
- Të identifikojë dhe të përcaktojë prioritetet kryesore që do të adresohen në kuadër të PLVM-së për periudhën 5-vjeçare;
- Të planifikohen dhe të përcaktohen afatet, aktivitetet dhe projektet që do të ndërmerren për adresimin e prioriteteve të identifikuara.

1.3. Procesi i hartimit të PLVM-së

Kryetari i Komunës së Rahovecit, Smajl Latifi, më datë 24.7.2024, ka miratuar vendimin për caktimin e grupit për hartimin e PLVM-së, me qëllim që të koordinojë aktivitetet për hartimin dhe miratimin e tij.

Gjatë periudhës kohore korrik -gusht 2024, janë mbledhur informatat dhe të dhënat e nevojshme për hartimin e PLVM-së për Komunën e Rahovecit dhe është përgatitur drafti fillestar i dokumentit.

1.4. Metodologjia e hartimit të PLVM-së

Metodologjia e hartimit të PLVM-së dhe e përcaktimit të prioriteteve të tij, është orientuar duke u bazuar në proceset si në vijim:

- **Identifikimi i presioneve kryesore** në mjedisin e komunës së Rahovecit, që vijnë nga sektorët e ndryshëm zhvillimorë, bazuar në të dhënat ekzistuese dhe në trendet e tyre.
- **Analiza e gjendjes ekzistuese të mjedisit** në komunën e Rahovecit, ku është bërë prezantimi i gjendjes aktuale mjedisore, bazuar në të dhënat në dispozicion. Në kuadër të analizës së gjendjes, është prezantuar gjendja e sektorëve zhvillimorë të komunës dhe gjendja e mjedisit në komunë. Kjo analizë shërben për të pasur një ide më të qartë të problemeve mjedisore që ka komuna dhe ndikimeve në mjedis nga sektorët e ndryshëm.

- **Identifikimi i problemeve kryesore mjedisore**, të cilat do të trajtohen për zgjidhje në kuadër të PLVM-së, duke marrë për bazë kapacitetet financiare dhe zhvillimore të komunës dhe mundësitë e zgjidhjes së tyre.
- Duke u bazuar në këto probleme mjedisore janë **përcaktuar prioritetet mjedisore për periudhën 5-vjeçare** dhe janë grupuar ato sipas tematikave përkatëse mjedisore.
- Bazuar në prioritetet kryesore mjedisore është propozuar edhe **plani i veprimeve për përmbushjen e këtyre prioriteteve**, që do t'i shërbejnë komunës për të hartuar projektet konkrete të mbështetura nga buxheti i komunës apo nga sigurimi i fondeve nga donatorët.
- Për të siguruar një implementim më efikas të PLVM-së, është propozuar **Plani i monitorimit për zbatimin** e tij, ku janë përcaktuar edhe treguesit përkatës të monitorimit sipas prioriteteve.

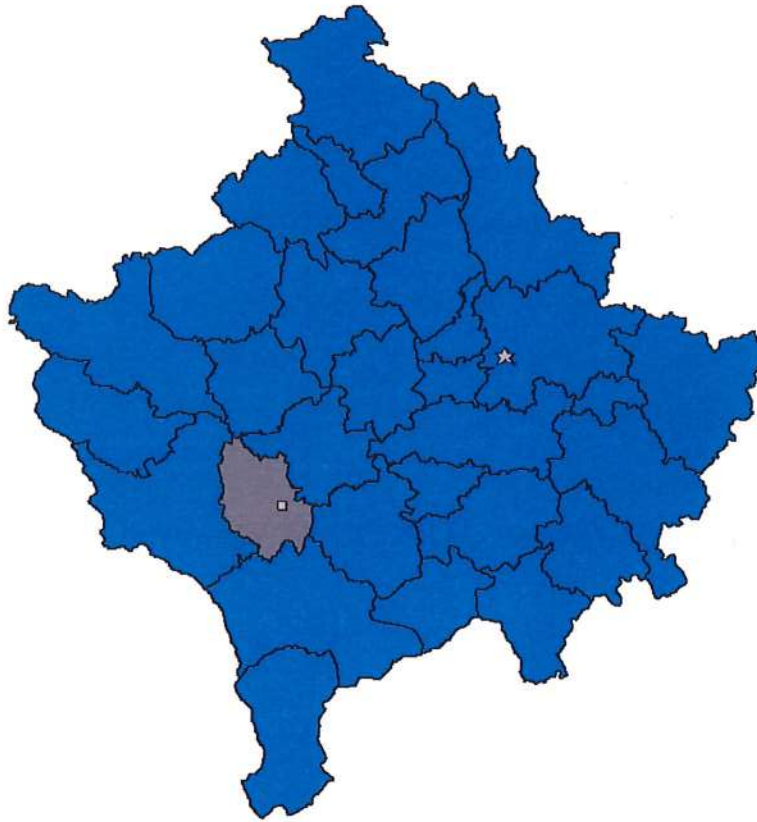
2. Profili i komunës

2.1 Pozita gjeografike dhe relievi

Rahoveci është qytet dhe komunë në pjesën jug-perëndimore të Kosovës. Në veri kufizohet me Klinën, në lindje me Suharekën, në pjesën jugore gjendet komuna e Prizrenit, ndërsa në tërë pjesën perëndimore kufizohet me komunën e Gjakovës. Përafërsisht ka 276 km² dhe është vendbanim i 56,208 banorëve.

Territori i komunës së Rahovecit përfshihet në regjionin e Prizrenit dhe ka një pozitë të mirë gjeografike. Shtrihet në pjesën qendrore të gadishullit Ballkanik dhe i takon Evropës juglindore.

Figura 1: Pozita gjeografike e komunës së Rahovecit

Ky territor përfshin pjesën qendrore dhe jugore të rrafshit të Dukagjinit dhe është i ndarë në tri tërësi ose mikro-regjione e këto janë: rrafshore-luginore, kodrinore dhe malore. Territori i komunës shtrihet në hemisferën veriore të Ekuadorit, me shkallë 42° 30' dhe 42° 50' të gjerësisë veriore gjeografike dhe ndërmjet 20° 21' dhe 20° 55' të gjatësisë lindore gjeografike.

Vendbanimet në komunën e Rahovecit janë të koncentruara në lartësitë mbidetare prej 310 m. (Krusha e Madh, pjesa e re e vendbanimit, pjesa lindore e bregut të lumit "Drini i Bardhë"), deri në 920 m. lartësi mbidetare, që është i koncentruar vendbanimi i Zatriqit.

Për nga lartësia mbidetare këto vendbanime ndahen në luginore-rrafshore, kodrinore dhe malore. Vendbanimet të cilat janë të përfshira në lugina ose në rrafshina, janë këto: (310 – 350 m.) Xërxa, Fortesa, Gexha, Malësia e Vogël, Drinasi, Dejani, Dabidoli, Çifllaku, Nagaci, Hoça e Vogël dhe Retia.

Vendbanimet të cilat janë të përfshira në lartësitë mbidetare prej 350 – 600 m, që i takojnë kategorisë së vendbanimeve kodrinore, janë: Rahoveci, Drenoci, Senovci, Pastaseli, Polluzha, Kramoviku, Mrasori, Hoça e Madhe, Opterusha, Zaqishti, Potoqani i Ulët, Potoqani i Epërm, Nashpalla, Bratotini, Vranjaka, Celina dhe Krusha e Madhe (edhe pse disa pjesë të reja të vendbanimeve të këtyre fshatrave u takojnë pjesës së kategorisë së luginave ose rrafshinave).

2.2. Kushtet klimatike

Pozita gjeografike e Rahovecit me rrethinë ka kushtëzuar që në këtë regjion të dominojë klima e mesme kontinentale me një ndikim të klimës mediterane, e cila depërton përmes luginës së Drinit të Bardhë. Komuna e Rahovecit karakterizohet me verë të nxehtë dhe me dimër të ftohtë, ku muaji më i nxehtë është muaji korrik dhe muaji më i ftohtë është muaji shkurt.

Në bazë të shënimeve shumëvjeçare klimatike, lokaliteti i Rahovecit karakterizohet me këto veçanti meteorologjike:

- Temperatura mesatare vjetore është +11.8 °C;
- Muaji më i ftohtë i vitit është shkurti, me temperaturë minimale -0.14.5 °C;
- Muaji më i nxehtë i vitit është korriku, me temperaturë maksimale +38.5 °C;
- Sasia e reshjeve vjetore është 765 mm;
- Më së shpeshti fryjnë erërat e veriut (11.8 %), verilindja, (62%), përendimi (50 %), jugu (17%), dhe juglindja (4%).

2.3. Popullsia dhe vendbanimet

Sipas të dhënave të regjistrimit të vitit 2011, popullsia rezidente e Komunës është 56.208 banorë, e shpërndarë në 37 vendbanime me një numër total të amvisërive rezidente, prej 8221 ekonomi familjare.

Popullsia jeton në gjithsej 37 vendbanime, prej tyre 36 janë fshatra dhe vetë qyteti i Rahovecit. Këto vendbanime kanë dallime të theksuara sa i përket numrit të popullsisë. Në qytetin e Rahovecit jetojnë rreth 15892 banorë, që do të thotë se rreth 29 % e popullsisë së tërësishme jeton në këtë qytet, ndërsa në të gjitha vendbanimet e tjera jetojnë rreth 40316 banorë apo rreth 71 %. Në tabelën në vijim është paraqitur popullsia e komunës së Rahovecit, sipas regjistrimit të vitit 2011.

Tabela 3: Popullsia e komunës së Rahovecit

Nr. i popullsisë	Nr. i populls. urbane	Nr. i populls. rurale	Nr. i ek. familjare totale	Nr. i bizneseve	Nr. i institucioneve
56,208	15,892	40,316	9,927	3000	73

Tabela 4: Popullsia e komunës së Rahovecit

Nr.	Vendbanimi	Nr. i banorëve	Nr.	Vendbanimi	Nr. i banorëve
1	Rahovec	15892	19	Nushpal	220
2	Bellacerkë	2270	20	Opterushë	1911
3	Bërnjak	40	21	Pastasellë	1011
4	Bratotin	396	22	Pataqan i Epërm	533
5	Brestovc	1288	23	Pataqan i Poshtëm	1077
6	Celinë	1903	24	Gur i Kuq	731
7	Çifllak	1292	25	Polluzhë	808
8	Dobidol	799	26	Radostë	2346
9	Dejné + Baboc	1757	27	Ratkoc	3791
10	Drenoc	1587	28	Retijë e Ulët	234
11	Gexhë	660	29	Retijë	771
12	Hoçë e Madhe	124	30	Sapniq	996
13	Hoçë e Vogël	1166	31	Sarosh	6
14	Kaznik	164	32	Senoc	687
15	Kramovik	1125	33	Vrajakë	838
16	Krushë e Madhe	4473	34	Xërxë	3184
17	Mrasor	191	35	Zatriq	535
18	Nagavc	743	36	Zoqishtë	659
			TOTALI		56208

Tabela 5: Shpërndarja e popullsisë sipas vendbanimeve

Pjesa më e madhe e vendbanimeve të komunës së Rahovecit ka më tepër se 1000 banorë. Numër më të madh të popullsisë ka vetë qyteti i Rahovecit (15892 b). Sa u përket vendbanimeve rurale, numër më të madh të banorëve kanë vendbanimet: Krushë e Madhe (4473 b), Ratkoc (3791 b), Xërxë (3184 b), Radost (2346 b), Bellacerkë (2270 b), Opterushë (1911 b). Ndërsa, vendbanimet që kanë numër më të vogël të popullsisë, janë: Bërnjaka (40 b), Kazniku (164 b), Mrasori (191 b), Nashpalla (220 b).

Komuna e Rahovecit karakterizohet me vendbanime sipas shumëllojshmërisë pa ndonjë standard të

caktuar urbanistik, ku sipas të dhënave ndërtimi ka marrë vrull pas viteve 2000 dhe janë krijuar hapësira të reja me ndërtime banesore shumëkatëshe për arsye të rritjes së numrit të popullatës (shkalla e lartë e natalitetit, migrimi). Kjo kërkesë theksohet sidomos me shkatërrimet e bëra gjatë luftës.

2.4. Energjia dhe ngrohja

Qyteti i Rahovecit nuk ka ngrohje qendrore. Në komunën e Rahovecit janë rreth 70 ndërtesa publike dhe 10,532 ekonomi familjare (ndërtesa rezidenciale) dhe 2966 biznese aktive që përdorin burime të ndryshme të energjisë për ngrohje.

Në tabelën 3 janë prezantuar të dhënat për përdorimin e lëndëve djegëse në komunën e Rahovecit sipas llojeve. Nga të dhënat shihet se lënda dominuese djegëse është druri dhe energjia elektrike.

Tabela 6: Përdorimi i lëndëve djegëse në komunën e Rahovecit (MWh)

	Energji elektrike	LPG	Dizel	Thëngjill	Biomasë drunore	Gjithsej
Ndërtesat publike	761.8	0	974.2	109.3	4,262.9	6,108.2
Ndërtesat terciare (jokomunale), pajisjet dhe objektet	17,999.3	12,054.0	4,325.4	2289.1	43,112.1	79,779.9
Ndërtesat rezidenciale	54,594.3	11,327.7	0	1361.7	226,349.5	293,674.8

Sipas një hulumtimi të realizuar nga FAO, konsumi mesatar vjetor i drurit për djegie, në komunën e Rahovecit, në amvisëritë e zonave rurale është 9.34 m³, ndërsa konsumi mesatar vjetor i drurit për djegie, në amvisëritë urbane është 8.24 m³. Po sipas këtij vlerësimi numri i ekonomive familjare rurale që përdorin drurin si lëndë djegëse është 5777, me konsum prej 49,809 m³ dru në vit¹.

2.5. Industria prodhuese dhe bizneset

Ekonomia lokale në komunën e Rahovecit, bazohet kryesisht në industrinë agroindustriale, përpunimin e rrushit dhe të grurit, industrinë e plastikës, të ndërtimtarisë, në teknologjinë përpunuese të metaleve, të teknologjive për ngrohje dhe ftohje, artizanate, tregti, shërbime etj.

¹ *Sektori i Biomassës Drunore në Kosovë, FAO 2015*

Pjesëmarrja e veprimtarive prodhuese dhe shërbyese në krahasim me veprimtaritë e tjera ekonomike është e konsiderueshme, duke treguar një pjesëmarrje më të madhe në biznesin privat. Pas luftës, ndërmarrjet e vogla kanë shfaqur tendencën për shfrytëzimin dhe përpunimin e gurit, rërës, zhavorrit dhe argjilës, evidente me një shkatërrim joselektiv të resurseve.

Sipas statistikave, në vitin 2011, janë 3215 biznese të regjistruara në zyrën për regjistrim të bizneseve, ndërsa gjatë periudhës 2000-2021, janë të regjistruara gjithsej 3390 biznese.

Nga këto biznese, 2966 janë aktive, 249 biznese pasive dhe 384 biznese janë shuar. Në strukturën e bizneseve dominojnë ato të tregtisë me shumicë dhe pakicë, pastaj ato të prodhimit dhe të përpunimit, të ndërtimit dhe të akomodimit dhe ushqimit.

Në aspektin mjedisor, në komunën e Rahovecit, nuk ka ndonjë industri që veprimtarinë e saj e ka të bazuar në djegie të burimeve fosile dhe që karakterizohet me emetime të larta në ajër.

Tabela: Bizneset në komunën e Rahovecit

Përshkrimi	Numri
Biznese të regjistruara 2000-2021	3390
Biznese aktive	2966
Biznese pasive	249
Biznese të shuara	384

2.6. Sektori mineral

Në territorin e komunës së Rahovecit, ka rezerva të gurit dekorativ dhe minerale, si: krom, azbest, nikel, kobalt, bakër dhe qymyrguri (thëngjilli). Gurët dekorativë: gjenden në afërsi të fshatit Drenoc, në një largësi prej 5.5 km nga qyteti i Rahovecit. Rezervat për këtë material ndërtimor dekorativ, mendohet të jenë rreth 207.386 m³.

Në territorin e komunës së Rahovecit, veprojnë disa operatorë që kanë veprimtari shfrytëzimin e gurit, rërës dhe zhavorrit dhe disa të tjera që kanë si veprimtari hulumtimin e rezervave të gurit, të rërës dhe të zhavorrit (tabela 5). Disa nga këto veprimtari, sidomos ato të shfrytëzimit të rërës dhe të zhavorrit janë ilegale ose janë në procedurë në gjykatë. Këto veprimtari krahas dëmtimit estetik të peizazhit dhe shtretërve të lumenjve karakterizohen edhe me emetime të pluhurit në ajër.

Në veçanti, operatorët e shfrytëzimit të gurit të fortë ndërtimor, gjatë procesit të thërrmimit dhe

të bluarjes janë burim i emetimit të grimcave të pluhurit.

Tabela: Operatorët ekonomikë në sektorin mineral në komunën e Rahovecit²

Operatorët sipas kategorive	Nr. i operatorëve
Shfrytëzimi i gurit të fortë ndërtimor	3 operatorë
Hulumtimi i rezervave të gurit të fortë ndërtimor	2 operatorë
Shfrytëzimi i rërës dhe i zhavorrit	20 operatorë

2.7. Transporti

Pozita gjeografike e komunës së Rahovecit, në të cilën kalojnë rrugë të rëndësishme, i mundësojnë komunikim të mirë dhe mjaft efikas, ku në nivel të komunës administrative, janë të shtrira gjithsej 297.6 km rrugë të të gjitha kategorive. Nëse analizohet niveli i mbulueshmërisë së sipërfaqes së komunës me rrugë të të gjitha kategorive, del që ato janë të shtrira në gjithsej 157.1 ha.

Komuna e Rahovecit karakterizohet me lidhje shumë të mira të komunikacionit rrugor, të cilat ndihmojnë zhvillimin e transportit të udhëtarëve dhe të mallrave. Shtrirja e rrugëve regjionale kryesisht në pjesën qendrore dhe perëndimore të komunës, ia ka shtuar rëndësinë kësaj hapësire. Në komunën e Rahovecit, ekziston niveli i katër kategorive të rrugëve (të klasifikuara në Kosovë), duke filluar prej rrugëve magjistrale e deri tek ato të pakategorizuara.

Rrjeti i rrugëve në komunën e Rahovecit përbehet nga:

- Rrugët magjistrale - M9.1 (Gjakovë - Prishtinë);
- Rrugë regjionale - (R107 Prizren-Gjakovë, R117 Rahovec-Suharekë, R111 Xërxë Ratkoc-Kramovik, R204 Rahovec- Krushë e Madhe, R110 Malishevë- Rahovec - Xërxë);
- Rrugë lokale (rrugët të cilat i lidhin 34 komuna kadastrale me gjithsej 37 vendbanime, duke përfshirë edhe rrugët që lidhin lagjet më të rëndësishme të vendbanimeve);
- Rrugë të pakategorizuara (të cilat lidhin lagjet e fshatit, si dhe i lidhin të gjitha hapësirat në të cilat zhvillohen aktivitetet socio-ekonomike).

² <http://opendata.co.hu.org/sq/degradimi-mjedisit>

Nga totali i përgjithshëm i rrugëve 297.6 km sa janë në komunën e Rahovecit sipas gjatësisë, rrugë magjistrale janë 6.2 km (2.1%), rrugë regjionale 64.3 km (21.6%), rrugë lokale 114 km (38.3%), rrugë urbane 30.6 km (10.3%) dhe rrugë të pakategorizuara janë gjithsej 82.5 km (27.7%). Duke iu referuar analizave të bëra në nivel të komunës, janë nxjerrë edhe sipërfaqet e mbuluara me rrugë dhe aktivitete të tjera përcjellëse sipas kategorisë së tyre (tabela 6).

Tabela 7: Rrjeti i rrugëve në komunën e Rahovecit

	Përshkrimi	Gjatësia në km	%
1	Rrugë magjistrale	62	2.1
2	Rrugë regjionale	64.3	12.6
3	Rrugë urbane	30.6	10.3
4	Rrugë lokale	114	38.3
5	Rrugë e pakategorizuar	82.5	27.7
	Total	297.6	100

2.8. Menaxhimi i mbeturinave

Bazuar në Ligjin për mbeturina (Ligji 04/1-60) dhe në Rregulloren Komunale për Menaxhim të Mbeturinave, komuna e ka të krijuar sistemin për menaxhim të mbeturinave për territorin e vet. Në komunën e Rahovecit, grumbullimin, bartjen dhe deponimin e mbeturinave e kryen Kompania Rajonale "Ekoregjioni". Mbledhja e mbeturinave bëhet në dy mënyra: kryerja e shërbimit me kontejnerë 1,1 m³ dhe 7 m³ dhe kryerja e shërbimit derë me derë (shtëpi për shtëpi). Sipas të dhënave nga AMMK-ja, komuna e Rahovecit, ka mbulueshmëri me shërbimin e grumbullimit të mbeturinave për ekonomi familjare në shkallë prej 100%. Mbeturinat e grumbulluara dërgohen në deponinë sanitare të mbeturinave në Landovicë të Prizrenit. Sipas të dhënave nga KRM "Ekoregjioni", sasia vjetore e mbeturinave që grumbullohet dhe dërgohet në deponi është 14,426.90 ton/vit. Gjenerimi për kokë banori ishte 200.35 kg/vit. Deponitë ilegale të mbeturinave janë një ndër problemet kryesore të menaxhimit të mbeturinave në komunë. Në vitin 2021, janë evidentuar 10 deponi ilegale të mbeturinave, pjesa më e madhe e te cilave ishin deponi të mbeturinave komunale (20%), deponi të mbeturinave të ndërtimit dhe të demolimit (30%) dhe deponi mikse (50%). Sipas madhësisë, 3 deponi ilegale janë kategorizuar si të mëdha, 3 deponi të mesme dhe 4 deponi të vogël.

Tabela 8: Treguesit e menaxhimit të mbeturinave në komunën e Rahovecit (2021)³

Numri i banorëve (ASK 2011)	56.208
Numri i ekonomive familjare (ASK 2011)	8.221
Numri i ekonomive familjare të shërbyera (2021)	10.532
Shkalla e mbulimit me shërbim për ekonomi familjare (2021)	100 %
Numri i bizneseve që pranojnë shërbimin (2021)	1026
Numri i institucioneve që pranojnë shërbimin (2021)	57
Shkalla e mbulimit me shërbim për institucione (2021)	100%
Mbeturina të grumbulluara ton/vit	14.426.90
Mbeturina të grumbulluara kg/vit	14.426.900.00
Gjenerimi i mbeturinave komunale kg/vit	200.35
Gjenerimi i mbeturinave komunale kg/ditë	0.55

Edhe në komunën e Rahovecit, sikurse në shumicat e komunave të Kosovës, djegia e hapur e mbeturinave apo edhe përdorimi i mbeturinave për ngrohje është një dukuri që ndodh. Ky proces është burim i ndotjes së ajrit dhe i shkarkimeve në ajër.

2.9. Bujqësia

Duke marrë parasysh kushtet e favorshme topografike, klimatike dhe agroekologjike, puna në bujqësi, vreshtari dhe verari përbën aktivitetin themelor ekonomik në Rahovec në të gjitha aspektet duke përfshirë prodhimin, burimin e të ardhurave dhe punësimin. Rreth 90% të tokës së komunës së Rahovecit, përdoret si tokë punuese për bujqësi e sidomos tokat kodrinore që përdoren si territore vreshtare. Toka e punueshme prej total 14000 Ha, është e mbuluar me sistem të ujitjes nga Drini i Bardhë në sipërfaqe prej 3500/Ha. Rreth 70% e popullsisë në qytet dhe në fshat sigurojnë ekzistencën nga aktivitetet bujqësore si në vreshtari dhe perimtari etj.

Tabela 9: Destinimi i shfrytëzimit të sipërfaqes së tokës

Destinimi i sipërfaqes	%
Pyje (6932 ha)	25.2
Kullosa (3921 ha)	14.2

³ Raporti i menaxhimit të mbeturinave komunale në Kosovë për vitin 2020, AMMK 2021

Livadhe (252ha)	0.9
Degradim (403 ha)	1.5
Sip. bujqësore (12020 ha)	43.6
Vreshtat (2415 ha)	8.8
Zonat e ndërtuara (1310 ha)	4.8
Lumi (193 ha)	0.7
Varrezat (104 ha)	0.4

Numri i ekonomive familjare apo i fermave mendohet të jetë rreth 4815. Sasia e sipërfaqes së tokës bujqësore në pronësi të një ferme sillet prej 0.5 -2 ha, ku kemi të bëjmë me parcelimin e tokës, të disfavourshme për zhvillimin e një bujqësie intensive. Duke llogaritur që një familje ka mesatarisht 7 anëtarë, numri i përgjithshëm i banorëve që jetojnë vetëm nga të ardhurat nga puna në bujqësi (ekonomi për ekzistencë) rezulton të jetë rreth 33,700 banorë. Prodhimtaria e rrushit dhe produkteve të tij ka traditë mijëvjeçare, Këto të dhëna vërtetojnë ekzistencën e kësaj prodhimtarie që në shekullin e parë të erës së re.

Ndikimi në cilësinë e ajrit nga bujqësia vjen si rezultat i përdorimit të plehrave kimike dhe të aktiviteteve bujqësore që ndërlidhen me përdorimin e lëndëve djegëse. Në tabelën vijuese është prezantuar sasia e vlerësuar e përdorimit të plehrave kimike në komunën e Rahovecit.

Tabela 10: Sasia e plehrave kimike të përdorura dhe përmbajtja e azotit

Lloji i plehut kimik	Sasia e përdorur kg/vit ⁴	Sipërfaqja e tokës së plehrosur	Sasia totale kg/vit
UREA	139 kg/ha	14687 ha	2,041,498
NPK	259 kg/ha	14687 ha	3,803,933
NAG	74 kg/ha	14687 ha	1,086,172

2.10. Pylltaria

Pyjet përbëjnë rreth 25% të sipërfaqes së përgjithshme ose rreth 6932 ha. Në pjesën kodrinore dominojnë pyjet me mjaft lloje dhe janë të përziera. Prej drunjve dallohen pyjet gjetherënëse, si: qarri (*quercus cerris*) dhe bungu me rreth 80 %, ahu (*fagus sylvatica*), shkoza (*carpinus orientalis*).

⁴ ASK, Regjistrimi i Bujqësisë 2014

Përhapje më të kufizuar kanë llojet e tjera që paraqiten si të vetmuara, si: brekia, bliri (*tilia kordata*), frashri, dëllinja etj. Janë prezente edhe tipet e tjera që janë të ulëta, lloji i shkurreve, si: thana (*cornus mas*), murrizi (*crataegus monogyna*), kaça (*rosa canina*), manaferra e egër (*rubus fruticosus*), shtogu (*sambucus nigra*), kulumbria (*prunus spicosa*), lajthia (*corylus avellana*), në vise të larta fieri shqiponje (*pteridium aquilinum*) etj.

Prerja e pakontrolluar e pyjeve ndikon në shfaqjen e shumë ndryshimeve mjedisore, si ndryshimet klimatike, vërshimet etj. Pyjet në Rahovec paraqesin një resurs shumë të rëndësishëm. Mirëpo, si pasojë e menaxhimit joadekuat të pyjeve në të kaluarën, ka ardhur deri te degradimi i tyre. Komuna e Rahovecit ka nevojë për studime lidhur me revitalizimin e pyjeve brenda territorit të komunës.

Përveç përdorimit të drurit si lëndë djegëse për ngrohje, edhe djegia e sipërfaqeve të pyjeve është një nga burimet e emetimeve në ajër.

3. Gjendja e mjedisit

Në komunën e Rahovecit, rrjeti hidrografik është relativisht i mirë. Kjo paraqet pasurinë natyrore të komunës dhe një ndër kushtet për ekzistencën e botës bimore dhe njerëzore. Rrjetin e hidrografisë së komunës së Rahovecit e përbëjnë disa qindra burime, puset, burimet rrjedhëse dhe të qëndrueshme dhe përroskat. Në territorin e komunës së Rahovecit ka disa qindra burime periodike dhe të përhershme. Numër i madh i burimeve janë ato burime që burojnë në luginat e përroskave – përrenjve dhe rrëzë kodrinoro-maloreve. Më së shumti ka burimet në luginën e Rimmikut, lumit të Hoçës, Opterushës etj. Posaçërisht, këto burime janë karstike të cilat paraqiten në fund të shtratit të lumit.

Rëndësi të madhe ekonomike kanë burimet të cilat shtrihen në shpatet e luginave dhe të shtratit të lumit, pastaj burimet të cilat paraqiten në kodrat terciare të neogjenit. Kërkimet hidrografike tregojnë se më së shumti kanë burimet karstike periodike dhe të përhershme. Burimet e këtilla gjenden në jugperëndim, në veriut dhe në veriperëndim, në rrëzë të malit të Shkozës, të Zatriqit dhe të Kaznikut. Për hir të kësaj, janë formuar edhe vendbanimet rreth këtyre burimeve, siç janë: Rahoveci, Hoça e Madhe, Zaqishti, Opterusha, Zatriqi, Drenoci, Senoci, Pastaseli, Kramaviku e të tjerë (shiko tabelën në vijim).

Disa nga burimet më të rëndësishme ujore në territorin e komunës janë prezantuar në tabelën 13.

Tabela 11: Burimet ujore në territorin e komunës së Rahovecit

Emri i burimit	Lartësia mbidetare (m)	Kapaciteti l/s
Burimi i Rahovecit	390	5–8
Burimi i Zatriqit	920	5
Burimi i Opterushës	400	40
Burimi i Zaqishtit	415	15
Burimi i H. së Madhe	420	10
Burimi i Sopotit	380	6

Lumi “Drini i Bardhë” edhe pse nuk buron në komunën e Rahovecit, të gjitha përroskat dhe lumenjtë derdhen në të. Nëpër komunën e Rahovecit, ky lumë rrjedhë me një gjatësi prej 30 km.

Lumenjtë-përroskat, të cilat derdhen në Drinin e Bardhë, janë: lumi Drinas, Rimnik, Polluzhë, Hoçë etj. Për shkak të konfiguracionit të terrenit, lugina e Drinit në komunën e Rahovecit, sillet 2 deri në 5 km. Ndërsa, gjerësia mesatare e shtratit të lumit prej 50 deri 100 m., thellësia e shtratit të lumit është 1 deri në 5 m. Hapësira e parë shtrihet prej Gradishit (Gexhes), gjer te Kramoviku, në një gjatësi prej 15 km. Hapësira e dytë shtrihet prej Gradishit (Gexhës), gjer në juglindje, ndërmjet fshatrave Xërxë, Fortesë, Celinë dhe Krushë e Madhe dhe ndryshe quhet Anadrinia e Ulët.

Lumi “Drini i Bardhë” në Anadrininë e ka prirë masivin gëlqeror Gradishin, ashtu që ka formuar grykën (Kanionin) eupejenik atraktiv në gjatësi prej 450 m. Në kanion është ndërtuar Ura e Fshajit, e cila është e gjatë 70 m. dhe thellësia prej harkut deri te shtrati i ujit është 30 m.

Lumi i Hoçës buron në fshatin Hoçë të Madhe, në lartësi mbidetare 420 m dhe rrjedh nëpër fshatin Brestovc, por para fshatit Brestoc bashkohet me përroskën e Babindollit dhe disa burime të tjera dhe derdhet në Drinin e Bardhë. Lumi “Bellaja” është dega e majtë e Drinit të Bardhë dhe është e gjatë 3 km prej fshatit Fortesë deri te fshati Rogovë.

Lumi Duhllo buron në Rahovec dhe është i formuar nga tri burime (Duhllo, Vrella dhe Sopot), nja 4 km bashkohet me lumin e Rimnikut në harta topografike, ky lumë është i shënuar me emrin Gjegoja, që do të thotë për popullin e kësaj ane është i panjohur.

Lumi Rimnik buron në rrëzë të malit Gërgavicë dhe në rrjedhjen e saj i merr disa burim të tjera. Ky lumë ka rëndësi të madhe ekonomi për këtë anë. Lumi Rimnik, gjatë rrjedhjes së vet, bashkohet me lumin Duhllo dhe në fshatin Fortesë bashkohet me lumin e Sopniqit dhe formojnë lumin Bellaja.

Lumi Sopniq burimin e ka në rrëzë të malit të Drenocit dhe kalon nëpër fshatrra Nashpall dhe Sopniq. Ky lumë, gjatë stinës së verës ka shtratin e tij të thatë dhe mund të quhet si Lumi i Thatë. Duhet cekur që janë edhe disa lumenjë-përroska, siç janë: i Drinasit, i Kramovikut, i Polluzhës e të tjera.

Nga sistemi i distribuimit të ujit, Radoniqi, mundësohet ujitja e 3,500 ha të tokave bujqësore dhe furnizimi me ujë të pijshëm.

3.1. Cilësia e ujit

Cilësia e ujit sipërfaqësor (të lumenjve) në territorin e komunës, nga monitorimi që realizohet nga Instituti Hidrometeorologjik, matet në një pikë monitoruese në lumin "Rimnik" në Xërxë, para derdhjes në Lumin "Drini i Bardhë". Bazuar në të dhënat e monitorimit, mesatarja e sasisë së oksigjenit të tretur gjatë periudhës 2015-2020 ka qenë rreth 6 mg/l, mesatarja e shpenzimit biokimik të oksigjenit ka qenë rreth 20.6 mg/l, mesatarja e PH-së ka qenë rreth 7.2, mesatarja e azotit të nitratit rreth 1.5 mg/l, mesatarja e azotit të nitritit rreth 0.2 mg/l, mesatarja e azotit të amoniumit rreth 2.5 mg/l dhe mesatarja e fosforit ishte rreth 0.35 mg/l.

Presionet në ujëra vijnë kryesisht si pasojë e rritjes së vëllimit të ujërave të shkarkuara pa trajtimin adekuat fizik, kimik e biologjik. E gjithë kjo ndikon në rritjen e vlerave të parametrave fizikë, kimikë dhe mikrobiologjikë në trupat ujorë. Presione të tjera nga reshjet janë shpëlarja e tokave bujqësore dhe e sipërfaqeve të tjera ndotëse, me ç' rast vije deri te rritja e materieve të suspenduara, materive inorganike dhe e atyre organike.

Shfrytëzimi i pakontrolluar i resurseve ujore dhe dëmtimi i shtretërve të lumenjve, ende mbetet një nga format e degradimit të resurseve ujore në territorin e Komunës së Rahovecit. Burim i ndotjes së lumenjve në komunën e Rahovecit, janë mbeturinat që hidhen në këta lumenj dhe derdhja e ujërave të zeza direkt në lumenj pa ndonjë trajtim paraprak.

Në territorin e Rahovecit, në lokalitetet Krushë e Madhe, Çifllak, Dobidol, Dejnë dhe Ratkoc, veprojnë disa operatorë që kanë si veprimtari thërrmimin dhe seperimin e rërës dhe të zhavorrit, nga shtrati i lumit "Drini i Bardhë". Këto aktivitete kanë pasur ndikim në shtratin e lumit duke sjellë, mes të tjerash: ndryshimi fizik i rrjedhës së lumit dhe zgjerimi i pakontrolluar të shtratit, devijim i rrjedhës natyrale të ujërave, krijimi i hendeqeve të shumta gjatë rrjedhës së lumit, rritja

---

⁵ Raporti për Gjendjen e ujërave 2020, AMMK

e shkallës së erozionit të tokës dhe e vërshimeve, degradimi i sipërfaqeve të tokës përgjatë shtratit të lumit, paqëndrueshmëria dhe prishja e brigjeve të lumit dhe ndryshimi natyror i ekosistemit të lumit, të florës dhe të faunës⁶.

Figura 2: Degradimi i shtratit të lumit “Drini i Bardhë” në territorin e Rahovecit

3.1. Ajri dhe zhurma

Përmbledhje e burimeve kryesore të shkarkimeve në ajër

Në tabelën 10 është prezantuar tabela përmbledhëse e burimeve kryesore të ndotjes në komunën e Rahovecit.

Tabela 12: Burimet e ndotjes së ajrit në komunën e Rahovecit

Lloji i burimit të ndotësit	Numri i njësive	Aktiviteti i ndotjes	Ndotësit që shkarkohen në ajër
Objektet e ekonomive familjare (shtëpi dhe banesa kolektive)	10.532 njësi banimi (shtëpi dhe apartamente)	Përdorimi i lëndëve djegëse (thëngjill, dru, pelet etj.) për ngrohje dhe përgatim.	Grimcat PM10 dhe PM2.5 Dioksidi i Sulfurit SO ₂ Oksidet e Azotit NO _x Monoksidi i Karbonit CO NMVOC
Objektet publike (administrata,	70 ndërtesa publike	Përdorimi i lëndëve djegëse	Grimcat PM10 dhe PM2.5 Dyoksidi i Sulfurit SO ₂

⁶ Raport, Ndikimi i shfrytëzuesve të rërës dhe zhavorit në gjendjen mjedisore të lumenjve, AMMK 2022

shëndetësore, arsimore, kulturore, sportive dhe sociale)		(thëngjill, dru, pelet, naftë etj.) për ngrohje.	Oksidet e Azotit NOX Monoksidi i Karbonit CO NMVOC
Objektet e bizneseve të vogla (furrat e bukës, kafe-restorante, hotele, dyqane, shërbime të tjera)	2966 biznese aktive	Përdorimi i lëndëve djegëse për ngrohje dhe veprimtari (thëngjill, dru, pelet etj.) për ngrohje dhe shërbime.	Grimcat PM10 dhe PM2.5 Dyoksidi i Sulfurit SO2 Oksidet e Azotit NOX Monoksidi i Karbonit CO NMVOC
Guroret dhe shfrytëzuesit e resurseve minerare	Rreth 30 operatorë të shfrytëzimit të gurit, rërës dhe zhavorrit.	Thërrmimi dhe bluarja e gurit.	Grimcat PM10 Grimcat PM2.5
Transporti - numri i automjeteve	10.401 automjete motorike; 62 km rrugë magjistrale; 64 km rrugë rajonale; 114 km rrugë lokale; 30 km rrugë urbane.	Përdorimi i produkteve të naftës për djegie. Vjetërsia e automjeteve.	Grimcat PM10 dhe PM2.5 Dyoksidi i Sulfurit SO2 Oksidet e Azotit NOX Monoksidi i Karbonit CO NMVOC
Deponitë ilegale të mbeturinave	10 deponi ilegale	Djegja dhe dekompozimi i mbeturinave	Grimcat PM10 Grimcat PM2.5
Bujqësisë intensive dhe pyjet	12020 ha tokë bujqësore; 2415 ha vreshta; 6932 ha pyje; 3921 ha kullosa dhe 252 ha livadhe.	Përdorimi i plehrave kimike dhe organike; Djegia e pyjeve; Emetimet natyrore.	Grimcat PM10 dhe PM2.5 Dyoksidi i Sulfurit SO2 Oksidet e Azotit NOX Monoksidi i Karbonit CO NMVOC

3.2. Parametrat e cilësisë së ajrit dhe ndikimi i tyre në shëndet dhe në mjedis

Hulumtimet shkencore kanë vërtetuar ndikimet në shëndetin publik nga ndotja e ajrit dhe në veçanti nga grimcat (PM). Efektet kryesore të PM-së në shëndetin publik, janë sëmundjet respiratore dhe efektet kardiovaskulare. Efektet që i atribuohen ekspozimit afatgjatë, përfshijnë mortalitetin për shkak të sëmundjeve kardiovaskulare dhe respiratore, sëmundjeve kronike respiratore (astma, sëmundjet kronike obstruktive të mushkërive dhe ndryshimet kronike

patologjike), kanceri i mushkërive, sëmundjet kronike kardiovaskulare, dhe pengesat në rritjen intrauterine siç është, për shembull, pesha e ulët në lindjen normale.

Ndikimet në shëndet dhe mjedis nga dioksidi i sulfurit (SO₂) - është gaz toksik me veti acidike, pa ngjyrë dhe me erë të fortë. Burimet kryesore prej nga prodhohet ky gaz janë kapacitetet energjetike dhe ngrohtoret, të cilat shfrytëzojnë si emergjent naftën dhe thëngjillin me cilësi të dobët e të cilat përbëjnë sulfur. Janë të njohura efektet në zvogëlimin e volumit pulmonar, rritja e rezistencës së frymëmarrjes dhe simptoma të tilla, si pengesa në frymëmarrje, ngushtime në gjoks dhe zvogëlim të ritmit të frymëmarrjes. Mund të shkaktojë kokëdhimbje dhe irritime të hundës. Dioksidi i sulfurit është ndër shkaktarët kryesorë i të ashtuquajturave shirat acidike, të cilat përshpejtojnë korrozionin e objekteve të ndërtimit dhe acidifikimin e dheut, liqeneve dhe rrjedhave të lumenjve.

Ndikimet në shëndet dhe mjedis nga monoksidi i karbonit (CO)

Është gaz shumë helmues dhe i djegshëm. Kryesisht është produkt i djegies jo complete të karbonit në lëndët djegëse. Konsumimi i duhanit në objekte të banimit, në zyrë, në makina dhe në restorante, e rrit përqendrimin e monoksidit të karbonit. Qëndrimi i zgjatur në mjedis ku është prezent CO-ja, mund të zvogëlojë sasinë e oksigjenit për frymëmarrje deri në masën sa njeriu humb vetëdijen si shkak i mungesës së oksigjenit. Monoksidi i karbonit kontribuon në efektin në gazrat serrë dhe në ngrohjen globale.

Ndikimet në shëndet dhe në mjedis

Dioksidi i azotit (NO₂) - NO₂ është gaz toksik, i cili kryesisht vjen nga djegia e karburanteve në makina, në ngrohtore individuale e kolektive dhe nga termocentralet. Oksidet e azotit kanë efekte të theksuara në mushkëri, por edhe në organet e tjera, si në mëlçi dhe në shpirtkë. Në gjak ka aftësi për krijim të meta hemoglobinës, e cila nuk lejon transportimin e oksigjenit. Gazrat nitroze në ajër mund të shndërrohen në shira acidike. Gjithashtu, NO dhe NO₂ janë kontribuuese në hollimin e shtresës së ozonit.

Ndikimet në shëndet dhe në mjedis nga Ozoni (O₃) - është substancë me toksicitet të lartë e veti korrozive të theksuara dhe njihet si ndotës i zakonshëm. Ozoni formohet në atmosferë nga reaksioni mes oksideve të azotit, hidrokarbureve dhe dritës së diellit. Shumë nga pajisjet elektrike, si për shembull, televizorët, fotokopjuesit dhe motorët elektrikë (që shfrytëzojnë brushat), prodhojnë sasi të tilla të ozonit sa njeriu shumë lehtë mund t'i nuhasë si aromë. Ndikimet akute

përfshijnë simptomat në sistemin respirator, ndryshime në funksionimin e sistemit pulmonar, rritje e ndjeshmërisë respiratore dhe inflamacione respiratore. Ozoni dëmton bimësinë dhe pyjet (efekti i fotooksidimit), prishjen e pamjes së qyteteve, të parqeve nacionale dhe hapësirat për rekreacion.

Ndikimet në shëndet dhe në mjedis nga grimcat e pluhurit PM10 dhe PM2.5 - Këto dy lloje të grimcave nuk janë komponime të veçanta, por përqendrimi i masës së suspenduar në ajër që kanë diametër më të vogël se 10 µm (PM10) ose diametër më të vogël se 2.5 µm (PM2.5). Posaçërisht në lokalitetet me trafik të dendur, kur këta parametra tejkalojnë pragjet e lejuara apo VMLnë, për publikun dhe për popullsinë janë me rëndësi të veçantë.

Një numër i madh i studimeve tregojnë ndikime afatshkurtra në sistemin kardiovaskular, të cilat ndërlidhen me PM-në, ndërsa ndikime direkt në një numër të sulmeve në zemër janë argumentuar se shkaktohen nga prezenca e PM-së në ajër. Efekte afatgjata konsiderohen grimcat e pluhurit PM, të cilat kanë përmbajtje toksikologjike e të cilat sulmojnë sistemin respirator dhe zvogëlim të imunitetit për shkak të depërtimit të PM-së në thellësi të mushkërive dhe në pjesët bronkiale.

Ndikimet në shëndet dhe në mjedis nga Smogu - Smogu është fenomen i ajrit të ndotur. Fjala Smog vjen nga anglishtja Smoke = tym dhe Fog = mjegull. Smogu paraqitet në qytetet e mëdha, gjatë vjeshtës dhe dimrit, ku dominojnë ndotës të mëdhenj në një hapësirë të vogël (industria, nxemjet qendrore, gazrat e liruara nga djegiet e motorëve të automobilave, nxemjet individuale, etj.). Mungesa e erërave e shton edhe më shumë ndotjen.

Smogu posaçërisht është i dëmshëm për të sëmurit nga astma, për të moshuarit dhe për fëmijët. Së voni është paraqitur edhe termi "smogu elektronik". Me këtë nënkuptohet ndotje të ndryshme, të cilat kanë prejardhje nga aparatet elektrike dhe elektronike, si trafo-stacionet, largpërçuesit, stacionet e telefonisë mobile, emetuesit radio dhe televiziv, por edhe gypat e neonit, tharëset për tharje të flokëve, mikrovalët, elektromotorët e ndryshëm, monitorët etj.

Zhurma - Burimet më të mëdha të ndotjes nga zhurma në Rahovec vijnë nga trafiku dhe transporti rrugor, veprimtaritë e ndryshme të punës, si: aktivitetet e ndërtimit, gurëthyesit, pajisjet industriale. Komuna, sipas Ligjit për Mbrojtje nga Zhurma Nr. 02/L-102, duhet të hartojë Planin e Veprimit dhe Hartën e Zhurmës. Këto dokumente duhet të identifikojnë lokacionet që i

nënshtrohen zhurmës, t'i prezantojnë në hartë dhe ta bëjnë propozimin e masave për parandalimin dhe për zvogëlimin e ndotjes nga zhurma.

3.3. Shfrytëzimi i tokës dhe cilësia e dheut

Toka është komponent i rëndësishëm i mjedisit në të cilën rritet dhe zhvillohet bota bimore dhe shtazore dhe ku zhvillohet prodhimtaria bujqësore. Shfrytëzimi i tokës bart me vete edhe mundësinë e degradimit dhe të ndotjes së saj në mënyrë direkte apo indirekte. Sfida është që të parandalohet degradimi i tokave nëpërmes masave dhe politikave specifike për mbrojtjen e tokave. Ndikimet e vazhdueshme nga aktivitetet njerëzore sjellin deri te degradimi i sipërfaqeve tokësore duke shkaktuar edhe pasoja socio-ekonomike.

Deri te ndotja e tokës vije kryesisht përmes shkarkimit të ujërave të ndotura, përdorimit të plehrave minerale dhe pesticideve, nga deponitë ilegale të mbeturinave, apo edhe të formave të tjera të shkarkimit të materieve të dëmshme në tokë.

Në komunën e Rahovecit, rreth 52% e tokës shfrytëzohet si tokë bujqësore, përfshirë edhe vreshtat, rreth 25% është pyje, diku 4.8% është zonë ndërtimore, ndërsa rreth 15% janë livadhe dhe kullosa (tabela 8).

Tabela 13: Destinimi i shfrytëzimit të sipërfaqes së tokës

Destinim i sipërfaqes	ha	%
Pyje	6932	25.2
Kullosa	3921	14.2
Livadhe	252	0.9
Toka të degraduara	403	1.5
Sipërfaqe bujqësore	12020	43.6
Vreshta	2415	8.8
Zona të ndërtimit	1310	4.8
Zona ujore	193	0.7
Varreza	104	0.4

Një ndër burimet kryesore të ndotjes së tokës është edhe bujqësia nga përdorimi joracional i pesticideve dhe i plehrave jominerale dhe deponitë ilegale të mbeturinave. Në komunën e Rahovecit ekzistojnë rreth 10 deponi ilegale të mbeturinave komunale që janë burime të ndotjes së tokave.

Ekspluatimi i resurseve minerare është një dukuri tjetër e dëmtimit të tokës në komunën e Rahovecit. Në bazë të të dhënave të Komisionit të Pavarur të Minierave dhe Mineraleve, në territorin e komunës së Rahovecit operojnë 26 operatorë që si subjekt të veprimtarisë kanë ekspluatimin e gurit dhe të rërës. Vetëm disa nga operatorët kanë licenca për veprimtarinë e tyre dhe pjesa më e madhe e operatorëve nuk kanë licenca për veprimtarinë e tyre⁷.

Gjithashtu, edhe humbja e shtresës cilësore të tokës nga procese natyrore të erozionit, si dhe nga aktivitetet e njeriut, sikurse është prerja e pakontrolluar e pyjeve, konsiderohet si ndër faktorët kryesorë të degradimit të tokave.

Nuk ka informacione të plota për të vlerësuar dëmet e shkaktuara nga erozioni. Një vlerësim i përafërt është bërë në kuadër të procesit të hartimit të Planit Zhvillimorë të Komunës (tabela 9), ku është vlerësuar se 41% e sipërfaqeve janë të ndikuara nga erozioni i mesëm, 29% nga erozioni i dobët dhe 25% nga erozioni shumë i dobët, ndërsa, 3% e sipërfaqeve nuk janë të ndikuara nga erozioni, kurse 2 % e sipërfaqeve janë të ndikuara nga erozioni i fortë.

Tabela 14: Shkalla e erozionit në komunën e Rahovecit sipas kategorive

Kategoritë e erozionit në Komunën e Rahovecit	Sipërfaqja në ha	Sipërfaqja %
Sipërfaqe pa erozion	832	3
Erozion shumë i dobët	6905	25
Erozion i dobët	8118	29
Erozion i mesëm	11350	41
Erozion shumë i fortë	582	2

Për parandalimin e erozionit duhet të zbatohen dispozitat e përcaktuara në Ligjin për Ujëra, si dhe të implementohen veprimet e përcaktuara në Planin Hapësinor të Kosovës. Në kuadër të veprimeve të nevojshme duhet të përfshihen edhe masat hidroteknike dhe masat për menaxhimin e tokës.

Për parandalimin e erozionit kërkohet një serë masash teknike, programore dhe ligjore, sikurse janë: kufizimi i zonave të rrezikuara nga erozioni dhe zhvillimi i kontrolleve adekuate për secilën

⁷ Burimi i informacionit: <http://opendata.cohu.org/sq/degradimi-mjedisit>

zonë, përcaktimi ligjor i zonave të rrezikuara nga erozioni dhe informimi i rregullt dhe dhënia e udhëzimeve për të gjitha entitetet e prekura.

Faktorët e tjerë që dëmtojnë cilësinë e tokave të Rahovecit janë edhe ndërtimet e paplanifikuara dhe përdorimi i plehrave kimike dhe i pesticideve.

3.4. Menaxhimi i mbeturinave

Operator i autorizuar nga komuna e Rahovecit, respektivisht nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës është Ndërmarrja Publike “Ekoregjioni” me njësinë e saj “Ambienti”, që mbulon një pjesë të territorit të Rahovecit. Pjesëmarrja e komunës së Rahovecit në këtë ndërmarrje është 8%, ndërsa përveç “Ekoregjionit”, në Rahovec operon edhe kompania private “Ekodrinia”, e cila po ashtu mbulon një pjesë të territorit të komunës. Veprimtaria primare e operatorëve është grumbullimi dhe transporti i mbeturinave komunale, si dhe shërbime dytësore, si: menaxhimi dhe mirëmbajtja e hapësirave publike, pastrimi i rrugëve, pastrimi i borës, si dhe mirëmbajtja e hapësirave të gjelbra publike.

Kompania shërben tri kategori të konsumatorëve, respektivisht konsumatorët shtëpiakë, bizneset dhe institucionet. Konsumatorët shtëpiakë ndahen sipas mënyrës se si e pranojnë shërbimin, në konsumatorë shtëpiakë, të cilët pranojnë shërbimin derë më derë dhe në konsumatorë të pajisur me kontejnerë. Bizneset ndahen në biznese të vogla dhe të mesme, të cilat pranojnë shërbimin pa kontrata dhe bizneset e mëdha me kontrata të veçanta të shërbimit. Bizneset e vogla dhe të mesme, një pjesë e tyre shërbehen me mënyrën derë më derë dhe pjesa tjetër është e pajisur me kontejnerë të veçantë. Bizneset me kontrata janë të pajisura me kontejnerë të veçantë. Institucionet janë kategori e tretë e konsumatorëve dhe hiq ndonjë zyrë të vogël të OJQ-ve, zyrë avokatie apo të ngjashme, zakonisht janë me kontratë të veçantë dhe të shërbyer me kontejnerë të veçantë.

Periudha kohore e grumbullimit të mbeturinave zakonisht zhvillohet nga ora 07:00 – 14:00.

Për procedurën dhe metodologjinë e caktimit të tarifave, kompania ka aplikuar tarifën që kanë qenë sipas modelit të ZRRUM-it (2006), të ndryshuara dhe të aprovuara nga Bordi i Drejtorëve në qershor të vitit 2012, të cilat ende janë në fuqi. Mekanizmi i inkasimit, për momentin, në amvisëri dhe në biznese të vogla, bëhet përmes inkasantëve dhe arkës ndihmëse, por ka raste që bëhet edhe nëpërmjet llogarisë rrjedhëse nga konsumatori. Te bizneset e mëdha dhe institucionet, inkasimi bëhet përmes arkës dhe llogarive rrjedhëse.

Numri total i klientëve të kompanisë "Ekoregjioni"-NJO "Eko Regjioni" dhe "Ekodrinia" për vitin 2020 dhe përditësimet e fundit në shtator të vitit 2021, ka qenë rreth 9130 dhe kjo ka ndryshuar nga muaji në muaj sipas arkëttimeve:

Shtrirja zonale e amvisërive dhe e bizneseve (klient) të cilat janë të përfshira në shërbimin e menaxhimit të mbeturinave sipas kompanisë "Ekoregjioni" dhe "Ekodrinia", janë:

Zona urbane: Rahoveci – 3,072 klientë dhe

Zona rurale: zonat e mbetura të rrethinës – 6,064 klientë.

NJO "Ekoregjioni" ka të punësuar gjithsej 51 punonjës. Kompania tjetër "Ekodrinia" ka 9 punëtorë. Mbeturinat e mbledhura nga konsumatorët dërgohen për deponim final në deponinë sanitare në Landovicë, që menaxhohet nga Kompania për Menaxhimin e Mbeturinave të Kosovës (KMDK) – Prishtinë.

Pagesa për deponimin permanent bëhet te Deponia Sanitare në Landovicë, ku edhe bëhet matja përkatëse.

Kapaciteti ruajtës i mbeturinave me kontejnerët ekzistues është rreth 25 ton. NJO "Ekoregjioni" posedon 7 kamionë kompaktorë, 1 kamion me cisternë, 2 kamionë me rimorkio, 3 traktorë.

"Ekodrinia" posedon 3 kamionë 12, 11 dhe 6 tonësh, një kamionetë dhe një cisternë 15,000L.

Sasia e mbeturinave e cila grumbullohet brenda një dite sillet rreth 20-30 ton, kurse sipas raporteve të dy kompanive që operojnë në komunën e Rahovecit, shërbimi i grumbullimit të mbeturinave zhvillohet në të gjitha vendbanimet e komunës, megjithatë një pjesë e amvisërive nuk pranon të bëjë marrëveshje me operatorët. Pavarësisht mbulueshmërisë prej 100%, prapë se prapë haset në deponi ilegale, si dhe hedhje e mbeturinave në mënyrë të pakontrolluar, po ashtu janë të evidentuara edhe "hot-spotet" (pikat e ndjeshme) të ndikimeve mjedisore në këtë komunë me theks të veçantë në sektorin e mbeturinave, sipas raportit për mbeturinat, i botuar më 2014, i cili është përgatitur nga Agjencia për Mbrojtje të Mjedisit të Kosovës (AMMK). Komuna e Rahovecit cilësohet të ketë ndikim prej 3-5 ha të hapësirës komunale të mbuluar me deponi ilegale. Komuna e Rahovecit i eliminon të gjitha deponitë ilegale të mbeturinave.

Arsyet kryesore për grumbullimin jo të plotë të mbeturinave janë të ndryshme, si:

- Niveli i ulët i vetëdijes në mesin e banorëve;
- Kapacitetet e kufizuara të ndërmarrjes publike për menaxhimin e mbeturinave;

- Mospagesa e një pjese të përfituesve të shërbimit;
- Moszgjidhja e çështjes së mbeturinave ndërtimore (demolimeve);
- Problemi i pazgjidhur i menaxhimit të mbeturinave nga mbetjet shtazore dhe
- Shkalla e ulët dhe informale e ndarjes dhe e riciklimit.

Aktualisht, operatori më i madh është KRM "EKO Regjioni", e cila, sipas shënimeve, ofron shërbim primar të grumbullimit të mbeturinave për 66% të popullatës së përgjithshme dhe atë 100% të zonës urbane dhe rreth 27% në zonat rurale. Operatori tjetër "Ekodrinia", shërben kryesisht në pjesën rurale dhe rurale të thellë, me përqindje të përgjithshme prej 34%.

Me të gjitha përparimet e shënuara, disa kategori të mbeturinave paraqesin një sfidë jo të lehtë për komunën, në veçanti mbeturinat ndërtimore/demolimet, mbeturinat shtazore etj.

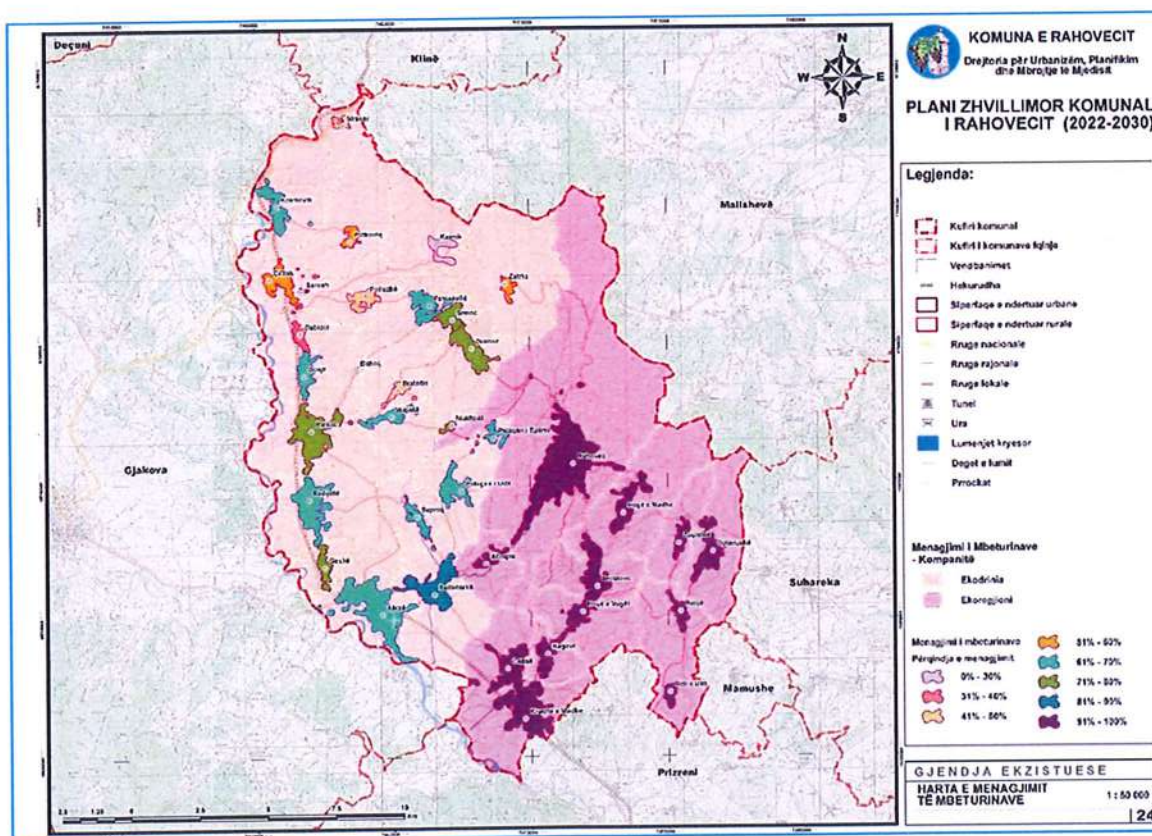

Figura 3: Harta e menaxhimit të mbeturinave

3.4.1. Mbeturinat ndërtimore (demolimet)

Komuna e Rahovecit ka deponi legale për deponimin e materialeve inerte. Kjo deponi gjendet rreth 5 km nga qyteti i Rahovecit. Në raste të caktuara, hedhja e pakontrolluar e këtyre mjeteve, mund të krijojë deponi të egra dhe hedhjen e mbeturinave të ndryshme nga ana e banorëve dhe e bizneseve. Përpos kësaj, nuk ekziston lidhja në mes të dhënies së lejeve ndërtimore dhe e sistemit të monitorimit të hedhjes së mbeturinave.

3.4.2. Mbeturinat nga mbetjet shtazore

Menaxhimi i mbetjeve shtazore në komunën e Rahovecit nuk është në harmoni me dispozitat respektive, në rend të parë për shkak të mungesës së impiantit të trajtimit të mbetjeve shtazore. Në komunë ekzistojnë 8 subjekte që merren me prodhimin, përpunimin dhe konservimin e mishit, prej tyre 3 mishtore dhe 5 thertore. Me disa prej tyre operatori aktual ka kontrata të shërbimit dhe i grumbullon mbeturinat, ndërsa një pjesë e subjekteve i hedh këto mbeturina në formë ilegale. Për më shumë, edhe mbeturinat me prejardhje shtazore që grumbullohen nga ana operatorit të licencuar nuk është e qartë si trajtohen, meqë deponia regjionale nuk pranon që ky lloj i mbeturinave të deponohet në këto lokacione të veçanta.

3.4.3. Strategjia dhe plani i republikës së Kosovës për menaxhimin e mbeturinave

Kjo strategji parasheh financimin e ndërtimit të impiantit të mbetjeve shtazore, i cili do të parashihte rregullimin e menaxhimit të mbetjeve të kësaj natyre në nivel të Kosovës, përfshirë këtu edhe Komunën e Rahovecit.

Realizimi i këtyre projekteve që parashihet të realizohet në periudhën projektuese, do të kontribuonte në menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave komunale.

Vlen të theksohet se një deponi e tillë është duke u ndërtuar dhe financuar nga zyra e BE-së në Kosovë, ku do të ketë për qëllim grumbullimin e të gjitha mbetjeve të kafshëve nga i gjithë territori i Kosovës.

Me ndërtimin e kësaj deponie, do të përfitojë edhe Komuna e Rahovecit, ku do t'i obligojë banorët të cilët merren me këtë aktivitet t'i deponojnë këto mbetje në deponinë adekuate dhe jo në deponi të egra.

Sa u përket mbetjeve të rrezikshme, në komunën e Rahovecit nuk ka ndonjë aktivitet që do të kontribuonte substancialisht në ngritjen e ndikimit në mjedis nga këto mbetje. Trajtimi i mbetjeve të rrezikshme, përfshirë këtu mbeturinat kimike-industriale dhe ato medicinale, do të kontribuonte në përmirësimin e mjedisit dhe në minimizimin e mundësisë së kontaminimit të tokës dhe të burimeve ujore nëntokësore. Largimi efektiv i mbeturinave ndërtimore dhe i mbetjeve shtazore do të rezultonte në lirim të ngarkesës për operatorët që grumbullojnë dhe bartin mbeturinat komunale. Po ashtu, menaxhimi i tyre i duhur, do të evitonte shkakun për hapjen e deponive të egra, siç po ndodh në periudhën e tanishme.

3.4.4. Planifikimi i Menaxhimit të Mbeturinave

Synimet e përgjithshme të PLMM-së

PLMM-ja paraqet dokumentin bazë, me të cilin organizohet procesi i menaxhimit të mbeturinave në nivel të Komunës. Komuna e Rahovecit është e përcaktuar që të përmirësojë gjendjen e menaxhimit të mbeturinave dhe në këtë drejtim ka parashtruar objektiva specifike, që janë pjesë integrale e këtij plani. Ato përfshijnë shtrirjen e shërbimeve, parandalimin, minimizimin dhe riciklimin e mbeturinave, si dhe eliminimin e hedhjes së mbeturinave në *hotspote* apo në deponi ilegale, por në vendin e përcaktuar. Objektivat janë të ndara në dy etapa, respektivisht në periudhën 2016-2018 dhe 2018-2021, si dhe në planin e ri të menaxhimit të mbeturinave 2022-2027.

Komuna synon që përmes planit të menaxhimit të mbeturinave, të arrijë:

- Vendbanime të pastra, mjedise të shëndetshme për banorët;
- Promovimin dhe mbështetjen e aktiviteteve të trajtimit të mbeturinave;
- Përfshirje me shërbim të tërë zonës përmes tarifës së përballueshme, si dhe rritje të inkasimit;
- Të definohen caqet e menaxhimit të mbeturinave në nivel komunal në harmoni me legjislaturën kombëtare;
- Të definohet sistemi optimal i menaxhimit të mbeturinave, dhe

- Të definohen investimet e përgjithshme financiare dhe investimet në pjesët prioritare të planit, të cilat duhet të zbatohen menjëherë.

Objektivat

1. Vendosja e sistemit institucional për menaxhim me mbeturina;
2. Krijimi i sistemit financiar për MM-në;
3. Krijimi i procesit të kontraktimit për shërbimet e grumbullimit të mbeturinave;
4. Promovimi i minimizimit të mbeturinave përfshirë mbylljen e deponive ilegale;
5. Përkrahje për riorganizimin e komunitetit; dhe
6. Zhvillimin e pilotprojekteve me qëllim të realizimit të 3R-konceptit (Riciklim, Reduktim dhe Ripërdorim).

Caqet

Plani synon të menaxhojë me mbeturinat nga ekonomitë familjare (amvisëritë dhe nga bizneset afariste) dhe mbeturinat komunale.

- Shkalla e mbulueshmërisë së shërbimit të grumbullimit do të thotë shkalla e popullsisë së shërbyer me popullsinë e përgjithshme;
- Shkalla e grumbullimit do të thotë shkalla e sasisë së mbeturinave të grumbulluara me sasinë e përgjithshme të gjeneruar;
- Shkalla e hedhjes ilegale do të thotë shkalla e mbeturinave të hedhura ilegalisht duke përfshirë hedhjen jo të duhur brenda zonës pa shërbim me sasinë e përgjithshme të mbeturinave të gjeneruara;
- Shkalla e deponimit final do të thotë shkalla e mbeturinave të deponuara në deponitë e licencuara dhe ato të palicencuara (hedhja ilegale) me sasinë e përgjithshme të mbeturinave të gjeneruara;
- Shkalla e riciklimit do të thotë sasia e mbeturinave të ricikluara me sasinë e përgjithshme të gjeneruar.

Duhet theksuar se të dhënat e paraqitura në tabelën e mësipërme janë hartuar duke u bazuar në të dhënat e grupit punues, si dhe përmes modelit kompjuterik, që shërben që të bëhen supozime për periudhat e ndryshme duke matur trendet paraprake.

Është me rëndësi të potencohet fakti se duke pasur parasysh që planit aktual për menaxhim të mbeturinave i ka skaduar afati në vitin 2021, tani është në proces hartimi i planit të ri për menaxhimin e mbeturinave për periudhën 2022-2027.

3.4.5. Zona e shërbimit

Ndarja zonale e komunës së Rahovecit

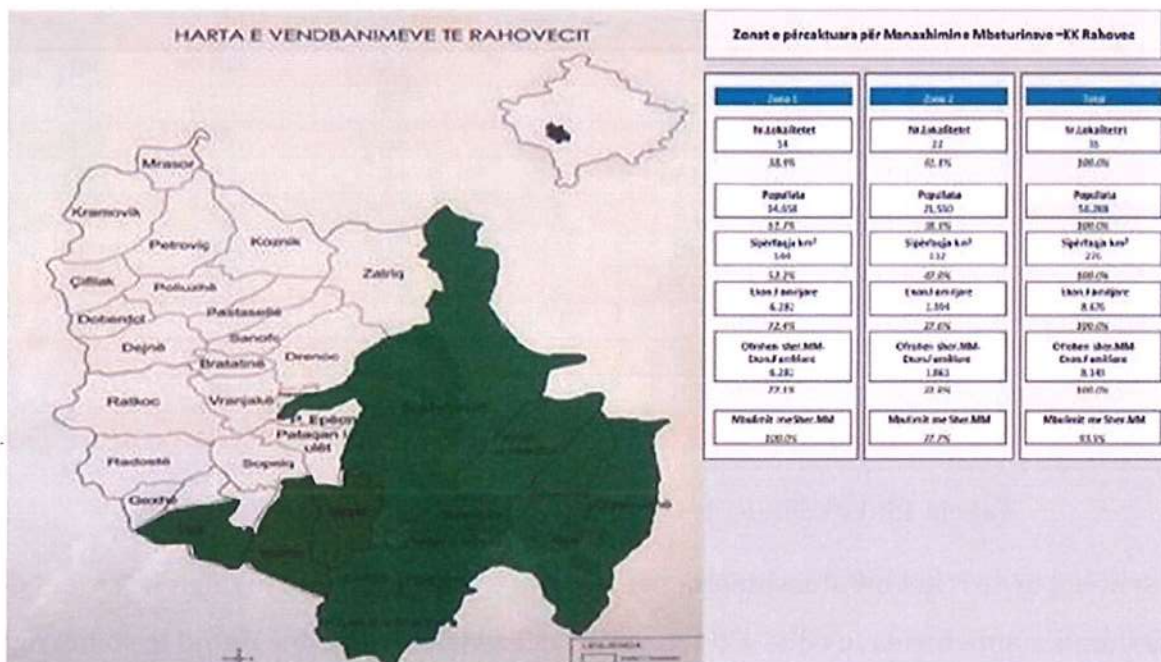

Figura 4: Zonimi i territorit të komunës së Rahovecit për qëllime të menaxhimit të mbeturinave

Për qëllime të organizimit të menaxhimit të mbeturinave është krijuar sistemi i zonimit të territorit.

Zonimi i territorit është bazuar në kriteret:

- Shpërndarja proporcionale e zonave të drejtimeve dhe të linjave të operimit të menaxhimit të mbeturinave;
- Shpërndarja në bazë të numrit të banorëve;
- Shpërndarja në bazë të numrit të amvisërive dhe
- Shpërndarja në bazë të numrit të objekteve.

Zona e synuar për Planin Lokal të Menaxhimit të Mbeturinave është e gjithë zona administrative e komunës së Rahovecit. Zona që synohet të arrihet me shërbimin e grumbullimit të mbeturinave në kuadër të Planit Lokal të Menaxhimit të Mbeturinave janë disa familje të fshatrave të zonës së

2-të (ngjyra e hapur) ku synohet të futen në sistem edhe 533 ekonomi familjare shtesë ku deri tash, në një mënyrë apo tjetrën, nuk kanë qenë pjesë e sistemit të menaxhimit të mbeturinave, detajet e fshatrave dhe të gjenerimit të mbeturinave mund të shihen në tabelën e mëposhtme së bashku me synimin për mbulueshmëri gjatë implementimit të këtij plani:

Lokalitetit	Zona	Distanca KM	Rangu Km.	Ekonomi Familjare	Ekonomi familjare/të mbuluara	Ekonomi familjare/të pambulura	Gjen. mbet. në vit-ton	Mbet. jotë. menaxh.
Nashpall	Zona 2	7	6-9	32	22	10	40	13
Senoc	Zona 2	7	6-9	101	69	32	125	39
Polluzhë	Zona 2	11	9-12	162	60	102	147	93
Gexhë	Zona 2	12	9-12	165	68	97	120	71
Kaznik	Zona 2	13	12-40	24	8	16	24	16
Bratatin	Zona 2	21	12-40	58	24	34	58	34
Dabidol	Zona 2	21	12-40	138	36	102	117	86
Sarosh	Zona 2	23	12-40	2	1	1	1	0
Petkoviq	Zona 2	28	12-40	183	56	127	107	74
Mrasor	Zona 2	32	12-40	28	15	13	28	13
Total				892	359	533		439

Tabela 15: Lokalitetet të cilat nuk marrin shërbim të plotë të MM-së

Pra, synohet që të rritet mbulueshmëria për fshatrat e kësaj zone dhe të futen në sistem të menaxhimit të mbeturinave edhe 439 tonë mbeturina vjetore, siç edhe mund të shihet nga tabela e mëposhtme:

Zona	Viti/Implementimi	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Total
Nashpall	2017		10					10
Senoc	2017		32					32
Polluzhë	2017		102					102
Gexhe	2017		97					97
Kaznik	2017		16					16
Bratatin	2017		34					34
Dabidol	2017		102					102
Sarosh	2017		1					1
Petkoviq	2018			127				127
Mrasor	2018			13				13
Total		-	393	140	-	-		533
Lokalitetet		-	8	2	-	-		10

Tabela 16: Implementimi i MM-së - Kategoritë kryesore për periudhën 2016-2021

Kategoria	Numri
Numri i banorëve	56,208
Numri i ekonomive familjare	8,676
Sipërfaqja në km ²	276
Gjenerimi i mbeturinave (e përlogaritur)	10,611

Tabela 17: Implementimi i MM-së - Ekonomitë familjare

Mbulimi me shërbime të MM-së	Numri	Në %
Mbulimi me shërbime të MM-së (ekonomi familjare)	8,143	93.9%
Mosmbulimi me shërbime të MM-së (ekonomi familjare)	533	6.1%

Tabela 18: Mbulimi me shërbim të menaxhimit të mbeturinave

Kategoria - Zonimi	Zona 1	Zona 2	Total
Numri i lokalitetit	14	22	36
Mesatarja në km	7.90	15.64	24
Sipërfaqja në km ²	144	132	276
Numri i ekonomive lokale	6,282	2,394	8,676
Nr. i ekon. fam. /ofrohen shërb. MM	6,282	1,861	8,143
Shkalla e mbulimit me shërb. MM	100%	77.7%	93.9%
Numri i popullatës	34,658	21,550	56,208
Numri i popullatës në %	61.7%	38.3%	100%
Gjen. mbetu. në vit	7,099	3,512	10,611
Gjen. mbetu. në vit në %	66.9%	33.1%	100%

Tabela 19: Veçoritë e gjenerimit të mbeturinave sipas zonave

Kategoria	Popullata	%	Sip. km ²	%	Mbeturinat	%
Urbane	15,892	28.3%	49	17.8%	3,596	33.9%
Paraurbane	4205	7.5%	39	14.0%	952	9.0%
Rurale	21,670	38.6%	102	37.0%	3,955	37.3%
Rurale e thellë	14,441	25.7%	86	31.2%	2,108	19.9%
Totali	56,208	100%	276	100%	10,611	100%

Zona	Nr. lokalit	Mesa. km	Sip. km ²	Nr. i ekonomive familjare	Nr. i popullatës	Gjen. i mbet. në vit
Urbane	14	7.90	144	6,282	34,658	7,099

Paraurbane	22	15.64	132	2,394	21,550	3,512
Totali	36		276	8,676	56,208	10,611

Tabela 20: Tabelat përmbledhëse të veçorive të zonës – KK Rahovec

Zonat e përcaktuara për menaxhimin e mbeturinave – KK Rahovec				
	Zona 1	Zona 2	Total	
Nr. i Lokaliteteve	14	22	36	
	38.9%	61.1%		100.0%
Popullata	34,658	21,550	56,208	
	61.7%	38.3%		100.0%
Sipërfaqja km²	144	132	276	
	52.2%	47.8%		100.0%
Ekon. familjare	6,282	2,394	8,676	
	72.4%	27.6%		100.0%
Ofrohen sher.MM- Ekon. familiare	6,282	1,861	8,143	
	77.1%	22.9%		100.0%
Mbulimit me Sher.MM	100.0%	77.7%	93.9%	
Kategoria	Zona 1	Zona 2	Total	Në%
Urbane	49	-	49	17.8%
Paraurbane	31	8	39	14.0%
Rurale	55	47	102	37.0%
Rurale e thellë	10	76	86	31.2%
Total	144	132	276	100.0%
Në%	52.2%	47.8%	100.0%	

Tabela 21. Zonat e përcaktuara të MM-së, bazuar në km²

Kategoria	Zona 1	Zona 2	Total	Në%
Urbane	3,596	-	3,596	33.9%
Paraurbane	592	359	952	9.0%
Rurale	2,764	1,191	3,955	37.3%
Rurale e thellë	147	1,962	2,108	19.9%
Total	7,099	3,512	10,611	100.0%
Në%	66.9%	33.1%	100.0%	

Tabela 22: Zonat e përcaktuara të MM-së, bazuar në gjenerimin e përllëgaritur të mbeturinave

Operatori	Zona 1	Zona 2	Total	Në%
Ekodrinia	540	1,861	2,401	29.5%
NJP "Ambienti"	5,742	-	5,742	70.5%
Total	6,282	1,861	8,143	100.0%

Tabela 23: Shpërndarja e ekonomive familjare e bazuar në zonat e përcaktuara dhe kompanitë ofruese të shërbimeve

Nr.	Zona	Rurale - Urbane	Zona	Distanca në km	Rangu km.	Nr. i banorëve	Nr. i ekono. fam. në komunë	Gjenerimi i MM-së
1.	Rahovec	Urbane	Zona I	1.0	0-3	15,892	3,072	3,596
2.	Krushë e Madhe	Rurale	Zona I	10.0	9-12	4,473	779	816
3.	Xërxë	Rurale	Zona I	9.3	9-12	3,184	288	581
4.	Bellacërkë	Rurale	Zona I	7.0	6-9	2,270	252	414
5.	Opterush	Rurale	Zona I	8.1	6-9	1,911	332	349
6.	Celinë	Rurale	Zona I	11.8	9-12	1,903	357	347
7.	Brestoc	Paraurbane	Zona I	4.3	3-6	1,288	265	291
8.	Hoçë e Vogël	Paraurbane	Zona I	5.5	3-6	1,166	224	264
9.	Retijë	Rurale e thellë	Zona I	12.9	12-40	771	124	113
10.	Nagavc	Rurale	Zona I	7.5	6-9	743	158	136
11.	Zaqishtë	Rurale	Zona I	7.1	6-9	659	165	120
12.	Reti e Poshtme	Rurale e thellë	Zona I	16.4	12-40	234	124	34
13.	Hoçë e Madhe	Paraurbane	Zona I	4.8	3-6	124	60	28
14.	Bërnjakë	Paraurbane	Zona I	4.9	3-6	40	-	9
Total						34,658	6,200	7,099

Tabela 24: Zona 1 - e bazuar në kriteret e përcaktuara të zonimit

Nr.	Zona	Rurale - Urbane	Zona	Distanca km	Rangu km.	Nr. i banorëve	Numri i ekono. familjare në komunë	Gjenerimi i MM-së
1.	Drenoc	Paraurbane	Zona II	5.7	3-6	1,587	161	359
2.	Pataqan i Poshtëm	Rurale	Zona II	11.0	9-12	1,077	103	197
3.	Pastaselë	Rurale	Zona II	9.2	9-12	1,011	83	185
4.	Sapniq	Rurale	Zona II	9.7	9-12	996	90	182
5.	Polluzhë	Rurale	Zona II	11.2	9-12	808	162	147
6.	Senoc	Rurale	Zona II	7.2	6-9	687	101	125
7.	Gexhe	Rurale	Zona II	11.6	9-12	660	165	120
8.	Zatriq	Rurale	Zona II	10.3	9-12	535	42	98

9.	Pataqan i Epërm	Rurale	Zona II	6.2	6-9	533	52	97
10.	Nashpall	Rurale	Zona II	7.0	6-9	220	32	40
11.	Ratkoc	Rurale e thellë	Zona II	17.0	12-40	3,791	380	553
12.	Radostë (Malësi e Vogël)	Rurale e thellë	Zona II	12.3	12-40	2,346	206	343
13.	Dejnë + Baboc	Rurale e thellë	Zona II	19.0	12-40	1,757	116	257
14.	Çifllak	Rurale e thellë	Zona II	23.0	12-40	1,292	104	189
15.	Kramovik	Rurale e thellë	Zona II	25.5	12-40	1,125	93	164
16.	Vrajakë	Rurale e thellë	Zona II	20.0	12-40	838	72	122
17.	Dabidol	Rurale e thellë	Zona II	20.9	12-40	799	138	117
18.	Petkoviq (Guri i Kuq)	Rurale e thellë	Zona II	28.3	12-40	731	183	107
19.	Bratatin	Rurale e thellë	Zona II	20.7	12-40	396	58	58
20.	Mrasor	Rurale e thellë	Zona II	32.0	12-40	191	28	28
21.	Kaznik	Rurale e thellë	Zona II	13.0	12-40	164	24	24
22.	Sarosh	Rurale e thellë	Zona II	23.3	12-40	6	2	1
				15.6		21,550	2,394	3,512

Tabela 25: Zona II - e bazuar në kriteret e përcaktuara të zonimit

Zona	Nr. Banorëve	Numri i ekono. familjare në komunë	Gjenerimi i MM-së
Zona I	34,658	6,282	7,099
Zona II	21,550	2,394	3,512
Total	56,208	8,676	10,611

Tabela 26: Zonat e bazuara në kriteret e përcaktuara të zonimit

4. Natyra dhe biodiversiteti

Disa nga bashkësitë bimore karakteristike për territorin e komunës së Rahovecit, të konstatuara kryesisht në rajonin e Zatriqit, të Mrasorit, të Kramovikut dhe të Kaznikut, janë:

- Ass.: *Salicetum albae fragilis* Soo (1930, 1934) 1958,
- Ass.: *Salicetum purpurea* Wendbg.,
- Ass.: *Alnetum glutinosae* s. lat.,
- Ass. *Quercetum farnetto - cerris scardicum* Krasniqi 1968,
- Ass. *Polygalo - Genistetum hassertianae* Blec. et Krasn. 1969 (endem.),
- Ass. *Polygalo - Forsythietum europaea* Blec. et Krasn. 1971 (endem.),
- Ass. *Onosmo - Scabietosum fumaroides* Rexhepi 1978 (endem.),
- Ass.: *Hyperico - Euphorbietum glabriflorae* Rexhepi 1978, 9. Ass. *Potentillo - Fumanetum bonapartei* Rexhepi 1979 (endem.),
- Ass.: *Echinario - Convolvuletum althaeoides* Rexhepi 1979,
- Ass.: *Salvio - Scorsoneretum villosae* Hundozi 1980,
- Ass.: *Quercetum pubescentis - cerris* Rexhepi 1985,
- Ass. *Astero - Juniperetum Oxycedri* Rexhepi 1990 (endem.) dhe
- Ass.: *Vitici - Tamaricetum dalmaticae* H -ic 1960 (Rexhepi 1994).

Në tabelën 12 janë prezantuar llojet e florës vaskulare të evidentuara në territorin e komunës së Rahovecit, që janë të përfshira në Librin e Kuq të Florës vaskulare të Kosovës. Sikurse shihet, në

këtë listë janë përfshirë lloje që tashmë janë zhdukur në gjendje të egër, si *Salvia officinalis* L., pastaj lloje që janë të rrezikuara në mënyrë kritike, si *Lysimachia atropurpurea* L, lloje gati të rrezikuara, sikurse *Haplophyllum suaveolens* (De Cand.) G. Don dhe lloje pak të rrezikuara sikurse *Forsythia europaea* Deg. et Bald.

Tabela 27: Llojet e florës vaskulare të evidentuara në territorin e Komunës së Rahovecit që janë të përfshira në Librin e Kuq të Florës vaskulare të Kosovës⁸

Lloji	Karakteristikat
Emri shkencor	<i>Salvia officinalis</i> L.
Emri shqip	Sherebelë mjekësore
KATEGORIA SISTEMATIKE	Familja: Lamiaceae (Labiatae) – Buzore
PËRSHKRIMI BOTANIK	Gjysmëshkurre (Kamefite Ch), 20-40 (60) cm, e hirtë-pushbutë, me kërcell të drunjëzuar në bazë. Kërçelli përplotë, cilindrik, poshtë pak a shumë ngjyrë vjollce, me bisqe sterile që dalin nga sqetullat e gjetheve. Gjethet me bisht 10-15 mm dhe llapë heshtore, 2-3 x 1 cm, shyte, ura-ura, pushlore të bardha përposhtë, të gjelbra sipër, dendësisht pushlore kur janë të reja. Qerthujt e rremë me 5-10 lule, pak a shumë njëanësorë. Kupa me gyp 5-7 mm dhe dhëmbë 4-6 mm. kurora manushaqe (më rrallë e trëndafiltë ose e zbardhur), me gyp 10-15 mm dhe me buzën e sipërme 7-10 mm. V-VII. (Qosja, Xh. et al. 1996).
HABITATI:	Në Kosovë ekzistojnë të dhëna se është rritur në Grykën e Lumëbardhit të Prizrenit (Duvska klisura) në substrat të thatë e shkëmbor, zakonisht gëlqerore e flishore. Gjatë periudhës 2011-2013 nuk kemi arritur ta konstatojmë në Grykën e Lumëbardhit të Prizrenit, por kemi konstatuar afro 7 ekzemplarë që mund të jenë aksidental ose të kultivuar në rrethinën e Vermicës (Prizren) dhe afro 30 ekzemplarë mbi fshatin Syne (Istog). Si bimë mjekësore kultivohet në disa lokalitete (Istog, Prizren, Rahovec).
PËRHAPJA E PËRGJITHSHME	Në pjesën mesdhetare të Evropës nga Spanja, në Azi e Vogël e në Siri.
PËRHAPJA NË KOSOVË	Sipas Saric et al. (1986) ka qenë e përhapur në Grykën e Lumëbardhit të Prizrenit (Duvska Klisura).

⁸ Librin e Kuq të Florës vaskulare së Kosovës, MMPH/AMMK/GIZ

POPULACIONET:	Nuk kemi arritur të konstatojmë ndonjë populacion të egër në Grykën e Lumëbardhit të Prizrenit (Duvska klisura) dhe as në ndonjë lokalitet tjetër të Kosovës. Në natyrë, si bimë të egra, i kemi konstatuar disa në rrethinën e Prizrenit (Vermicë) dhe mbi fshatin Syne, që sipas konstatimeve tona janë të kultivuara ose të mbira në mënyrë aksidentale.
KATEGORIA E KËRCËNUESHMERISË NË KOSOVË SIPAS IUCN	I zhdukur si gjendje spontane ose në të egër. Nuk është konstatuar ndonjë populacion i egër i këtij lloji në Kosovë.
VITI I VLERESIMIT	2013
STATUTI NDËRKOMBËTAR	Taksoni nuk është përfshirë në Listën e Kuqe të florës së Evropës (Bilz, M., et al. 2011) dhe as të botës (Walter, K.S., Gillett, H.J. 1998). Sipas Vangjeli, J. et al. (1995) është lloj i rrezikuar i florës shqiptare (E), Sipas MMPAU-së (2007) është lloj i rrezikuar dhe i takon kategorisë VU A1b.
SHKAQET E RREZIKIMIT	Konsiderojmë së populacioni i këtij lloji që ka ekzistuar në Grykën e Lumëbardhit të Prizrenit është zhdukur si pasojë e grumbullimit si bimë mjekësore ose është determinuar gabimisht, sepse në lokalitetin ku ceket në literatura të ndryshme, rriten disa lloje të gjinisë Salvia; ndër to edhe Salvia ringens që është mjaft aromatike.
NDËRMARRJA E MASAVE MBROJTËSE	Në Republikën e Kosovës ky takson është në mbrojtje (ky lloj nuk është konstatuar i egër në natyrë).
MASAT MBROJTËSE	Përmes shoqatave mjedisore dhe institucioneve përkatëse, duhet të tentohet që të kultivohet ky lloj në grykën e Lumëbardhit të Prizrenit ose rrëzë Pashtrikut, pasi këto dy lokalitete i plotësojnë kërkesat e nevojshme për t'u zhvilluar ky lloj.
Emri shkencor:	<i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald
Emri shqip	Boshtër
KATEGORIA SISTEMATIKE	Oleaceae - Ullinjore
PËRSHKRIMI BOTANIK	Bimë durore-shkurrore (Fanerofite P), e lartë deri në 3 m. Degëzat dhe nyjat janë me palcë dhe kthina; gjethe të thjeshta dhe eliptike ose vezake të shogëta. Gjethet e degëve pa lule të dhëmbëzuara deri në ura, ato të degëve me lule buzëplota, 5-8 cm të gjata. Lulet të verdha me kupë rreth 3 mm dhe me kurorë -15 mm të gjatë. Kapsula 1.2-1.5 cm. Riprodhohet me farë; lulëzon IV-V; Frytton VIII-IX. (Rexhepi, F. 2000)
HABITATI	Ky lloj në Kosovë rritet në vende shkëmbore-serpentinore duke krijuar pyje të rralla ose shkurre. Zakonisht rritet në shoqërim me llojet: <i>Cornus mas</i> , <i>Quercus pubescens</i> , <i>Quercus cerris</i> , <i>Acer monspessulanum</i> , <i>Fraxinus ornus</i> , <i>Sanguisorba minor</i> ,

	Centaurea montana, Viola sylvestris, Popygala doerfleri, Filipendula hexapetala, Crataegus monogyna
PËRHAPJA E PËRGJITHSHME	Kosovë, Shqipëri.
PËRHAPJA NË KOSOVË	Sipas Deg. et Doerfler (1897), Rexhepi (2000), Josifovic, M. et al. (1973), Blečić et Krasniqi (1971), ky lloj është i përhapur në serpentinet e Shqipërisë veriore (regjioni i Drinit të Bardhë dhe i Drinit të Zi dhe në këto lokalitete të Kosovës: Gubavc, Koznik, rajoni i Mirushës deri afër Rahovecit, Qafa e Prushit, Bokat e Morinës dhe Golesh.
POPULACIONET	Populacionet e këtij lloji në Golesh dhe në rrethinën e Koznikut (Zatriq, Mirushë) janë në gjendje më të mirë në krahasim me populacionet e këtij lloji në Qafë Prush, Qafë të Morinës dhe Gubavc. Populacionet më të degraduara dhe më me pak individë maturë janë populacionet në Gubavc (Pejë) dhe Bokat e Morinës. Për momentin populacionet e këtij lloji janë stabile.
KATEGORIA E KËRCËNUESHMERISË NË KOSOVË SIPAS IUCN	LC- me pa ki rrezikuar Lloji është vlerësuar si LC (më pak i rrezikuar) pasi që lloji për momentin nuk është i kërcënuar në atë masë sa që lloji të futet në ndonjë kategori më të lartë
VITI I VLERESIMIT	2013
STATUTI NDËRKOMBËTAR:	Taksoni nuk është përfshirë në Listën e Kuqe të florës së Evropës (Bilz, M., et al. 2011) dhe as të botës (Walter, K.S., Gillett, H.J. 1998). Në Listën e Kuqe të Shqipërisë (MMPAU 2007) ky lloj kategorizohet si (NE) – Jo i vlerësuar
SHKAQET E RREZIKIMIT	1. Humbja dhe degradim i habitatit (i nxitur prej njeriut) ; 1.3.1. Minierat, 1.3.3.2. Prerja selektive e drunjtëve, 1.3.3.3. Prerja për pastrim, 10.5. Zjarret.
NDËRMARRJA E MASAVE MBROJTËSE	Ky lloj ka qenë i mbrojtur në bazë të vendimit nr. 239/86 (IKMN). Në bazë të udhëzimit administrativ Nr. 18/2012 për shpalljen e llojeve të egra të mbrojtura dhe strikt të mbrojtura (MMPH) të Republikës së Kosovës ky takson nuk është nën mbrojtje
MASAT MBROJTËSE:	Përmes institucioneve dhe shoqatave mjedisore duhet të monitorohen populacionet e këtij lloji në Kosovë. Habitatet ku rritet ky lloj janë të pasura edhe me lloje tjera endemike dhe relikte që kanë rëndësi shkencore. Ky lloj duhet të futet në Listën e Kuqe të florës vaskulare të Kosovës dhe të shpallet si lloj strikt i mbrojtur.
Emri shkencor:	Lysimachia atropurpurea L
Emri shqip	Lisimake e purpurtë e errët
KATEGORIA SISTEMATIKE	Primulaceae – Aguliqore

PËRSHKRIMI BOTANIK	Bimë barishtore me pak push, me rizomë (Hemikriptofite H). Kërcejtë janë të ngritur, 25- 65 cm me pak degë në bazë. Gjethet janë 3.5-8 (-10)×0.5-1 (-1.5) cm, vizake, heshtore deri pallake, të këmbyera, të imta, të poshtmet me një bisht të shkurtër, të sipërmet pa bisht. Lulesat janë në kallinj skajorë. Kupa është rreth 4 mm. Kurora është 6-7 mm e purpurt e errët me vriguj të zgjatur, pallake. Thekët janë më të gjatë se kurora. Kapsula është 3-5 mm, shtyllëza është 3-5 mm e qëndrueshme. Riprodhohet me farë. Lulëzon VVII. Frynjon VI-VIII. (Entemofilia)
HABITATI	Ky lloj rritet në vende të thata mbi substrat serpentin në kuadër të asociacionit Potentillo-Fumanetum bonapartei, Rexhepi, F. (1979), Krasniqi, E. (2003). Shoqërohet nga llojet: Potentilla arenaria, Dianthus sylvestris, Alyssum markgraffi, Bromus fibrosus, Plantago subulata, Poa badensis, Halascya sendtneri, Sedum serpentini etj
PËRHAPJA E PËRGJITHSHME	Ballkan
PËRHAPJA NË KOSOVË	Zatriq, Koznik.
POPULACIONET	Ky lloj në Kosovë formon dy subpopulacione: në Zatriq dhe Koznik. Këto subpopulacione kanë areal shumë të kufizuar (dhjetëra hektar) dhe numri i individëve maturë brenda këtyre subpopulacioneve është shumë i vogël.
KATEGORIA E KËRCËNUESHMERISË NË KOSOVË SIPAS IUCN	CR - B1ab(i,iii) + 2ab(i,iii) - I Rrezikuar në mënyrë kritike. Vlerësimi është bazuar në Sipërfaqen e Përhapjes (EOO), në Zonën e Zënë (AOO) dhe në numrin e individëve maturë. Sipërfaqja e Përhapjes (EOO) është <100
VITI I VLERESIMIT	2013
STATUTI NDËRKOMBËTAR:	Taksoni nuk është përfshirë në Listën e Kuqe të florës së Evropës (Bilz, M., et al. 2011) dhe as të botës (Walter, K.S., Gillett, H.J. 1998).
SHKAQET E RREZIKIMIT	9. Faktorët e brendshëm , 9.1. Shpërndarja e kufizuar, 9.5. Dendësia e ulët , 9.7. Shkallët e ulëta të rritjes, 9.9. Shtrirja e kufizuar, 10.5. Zjarret.
NDËRMARRJA E MASAVE MBROJTËSE	Në bazë të udhëzimit administrativ Nr. 18/2012 për shpalljen e llojeve të egra të mbrojtura dhe strikt të mbrojtura (MMPH) të Republikës së Kosovës ky takson nuk është nën mbrojtje
MASAT MBROJTËSE:	Meqenëse është bimë endemike e Ballkanit dhe në Kosovë gjendet vetëm një populacion i këtij lloji (dy subpopulacione) me përhapje shumë të kufizuar, nga ana institucioneve mjedisore dhe shoqatave mjedisore, duhet bërë konservimi i këtij lloji dhe duhet mbrojtur habitatit i këtij lloji në Zatriq dhe Koznik. Ky lloj duhet të futet në Listën e Kuqe të florës vaskulare të Kosovës dhe të mbrohet me ligj si lloj i rrallë dhe i rrezikuar.

Emri shkencor:	Haplophyllum suaveolens (De Cand.) G. Don
Emri shqip	Haplofil
KATEGORIA SISTEMATIKE	Rutaceae-Ruzore
PËRSHKRIMI BOTANIK	Shumëvjeçare (Kamefite Ch). Kërcejtë barishtor të drejtë ose gati të drejtë, të padegëzuar, me gjatësi 10-40 cm, të gjelbër ose gjelbër-kaltër, të mbuluar ose jo me qime kaçurrele. Gjethet e poshtme me bisht të shkurtër, tjerat të ulura, të shogëta, të mbuluara me qime të shkurtra, heshtore, të ngushta heshtore ose ovale eliptike, në majë kreshtake, me numër të madh të gjëndrave. Lulesa vastak. Bishtat e luleve me qime të shkurtra. Kupa pesë anëtarëshe. Sepalet zakonisht ovale, të dhëmbëzuara ose jo, kreshtake në maje, të shogëta ose të mbuluara me qime, leshtore përgjatë buzëve, të gjata 2-2.5 mm, mbeten në bimë. Kurora qëndron gjatë e lulëzuar, e verdheme. Petalet 7-10 mm, ovale, në maje të rrumbullakëta, buzë të plota, të shogëta ose në anën e jashtme me vija (linja) të zeza dhe të mbuluara me qime dhe gjëndra. Thekë 10, me filamente të lira. Fryti i ndarë në 5 pjesë, në secilën pjesë nga 4 fara. Lulëzon VII. Frynon VIII (Josifovic, M. et al. 1973)
HABITATI	Në Kosovë rritet në vende të thata me bazë shkëmbore serpentine por edhe gëlqerore. Gjendet në shoqëri me llojet: <i>Convolvulus cantabricus</i> , <i>Sideritis montana</i> , <i>Potentilla tommasiniana</i> , <i>Orlaya grandiflora</i> , <i>Crupina vulgaris</i> , <i>Silene vulgaris</i> , <i>Sedum ochroleucum</i> , <i>Artemisia lobelii</i> , <i>Vincetoxicum huteri</i> , <i>Scleranthus perennis</i> , <i>Fumana bonapartei</i> , <i>Onosma aucherianum</i> , <i>Sedum acre</i> , <i>Sedum serpentinum</i> , <i>Sanguisorba minor</i> , <i>Ziziphora capitata</i> , <i>Orlaya grandiflora</i> , <i>Asyneuma limonifolium</i> etj.
PËRHAPJA E PËRGJITHSHME	Evropë Juglindore nga Maqedonia deri në Ukrainën lindore (Tutin, T. G. et al. 1968; Josifovic, M. et al. 1973).
PËRHAPJA NË KOSOVË	Për herë të parë prezenca e këtij lloji në Kosovë (Zatriq) shënohet si <i>H. suaveolens</i> f. <i>ciliatum</i> më 1990 (Krasniqi, F. et al. 1990). Gjendja e një populacioni është vlerësuar në lokalitetin Vojtesh (relacioni Braboniq-Skenderaj) më 25.06.2013 (Q. Pajazitaj dhe E. Krasniqi). Ky lloj është i përhapur edhe në Gërmi dhe Gallushë (Suharekë)
POPULACIONET	Populacionet e këtij lloji kanë përhapje të kufizuar dhe numër të vogël të individëve maturë. Në veçanti numri i individëve është shumë i vogël në lokalitetin Vojtesh. Për momentin subpopulacionet e tjera të këtij lloji janë stabile
KATEGORIA E KËRCËNUESHMERISË	NT - Gati i rrezikuar Lloji është vlerësuar në kategorinë NT (Gati i rrezikuar) sepse populacionet e këtij lloji gjenden afër vendbanimeve dhe afër

NË KOSOVË SIPAS IUCN	rrugëve dhe në disa lokalitete ka ardhur deri te degradimi i habitatit, që ka ndikuar në zvogëlimin e numrit të individëve maturë të këtij lloji
VITI I VLERESIMIT	2013
STATUTI NDËRKOMBËTAR:	Është e përfshirë në Listën e Kuqe të florës së botës (Walter, K.S., Gillett, H.J. 1998)
SHKAQET E RREZIKIMIT	9.1. Shpërndarja e kufizuar, 9.5. Dendësia e ulët, 9.9. Shtrirja e kufizuar; 10.4. Transporti, 10.5. Zjarret
NDËRMARRJA E MASAVE MBROJTËSE	Në Republikën e Kosovës ky takson nuk është nën mbrojtje ligjore (Arkivi i IKMN1986, MMPH-2012).
MASAT MBROJTËSE:	Meqenëse është lloj i rrallë, duhet të mbrohet me ligj dhe të futet në Listën e Kuqe të Florës Vaskulare të Kosovës si lloj i rrallë dhe i rrezikuar. Lloji duhet të ketë mbrojtje individuale dhe ruajtje të habitatit nëpërmjet shoqatave mjedisore dhe institucionet kompetente për mbrojtjen e natyrës të Republikës së Kosovës.

Sipas vlerësimeve të Librit të Kuq të Florës Vaskulare të Kosovës, faktorët që e dëmtojnë florën dhe vegjetacionin janë:

- Prerja e pakontrolluar e pyjeve sidomos në sektorin publik;
- Ndërrimi i destinimit të tokave pyjore në forma të tjera të shfrytëzimit të tokave (vendbanime, toka bujqësore etj.);
- Shpëlarja dhe gërryerja e tokës nga erozioni;
- Pyllëzimi i kufizuar i sipërfaqeve të shpyllëzuara;
- Mbishfrytëzimi i llojeve mjekësore dhe aromatike.

Në territorin e komunës së Rahovecit, janë identifikuar edhe disa lloje të florës vaskulare me karakter endemik. Të tilla janë llojet:

- **Aster albanicus** Deg. subsp. *albanicus* (Aster shqiptar), endemike e Kosovës dhe e Shqipërisë, e cila, sipas të dhënave, në territorin e komunës së Rahovecit është identifikuar në Kramovik dhe në Koznik.
- **Forsythia europaea** Deg. et Bald (**boshtra**), endemike e Kosovës dhe e Shqipërisë, e cila, sipas të dhënave, në territorin e komunës së Rahovecit është identifikuar në Rajonin e Mirushës (Mrasor) dhe në Koznik.
- **Lysimachia atropurpurea** L (**Lisimake e purpurtë e errët**) endemike e Ballkanit, që në territorin e komunës së Rahovecit është identifikuar në Zatriq dhe në Koznik.
- **Fumana bonapartei** Maire et Petit. (**Fumanë e Bonapartit**), endemike, e Ballkanit, që në territorin e komunës së Rahovecit është identifikuar në Mrasor, Rajoni i Mirushës.
- **Polygala doerfleri** (Plygallë e dorflerit), endemike e Ballkanit, e cila në bazë të të dhënave nga literatura (Krasniqi, F. 1969, Rexhepi, F. 1994, 2000, Krasniqi, E. 2003), është identifikuar edhe në territorin e Komunës së Rahovecit, përkatësisht në lokalitetet Koznik dhe Mrasor;

- *Sedum serpentini* Janch. (Rrushqyqe serpentine), endemike e Ballkanit që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.

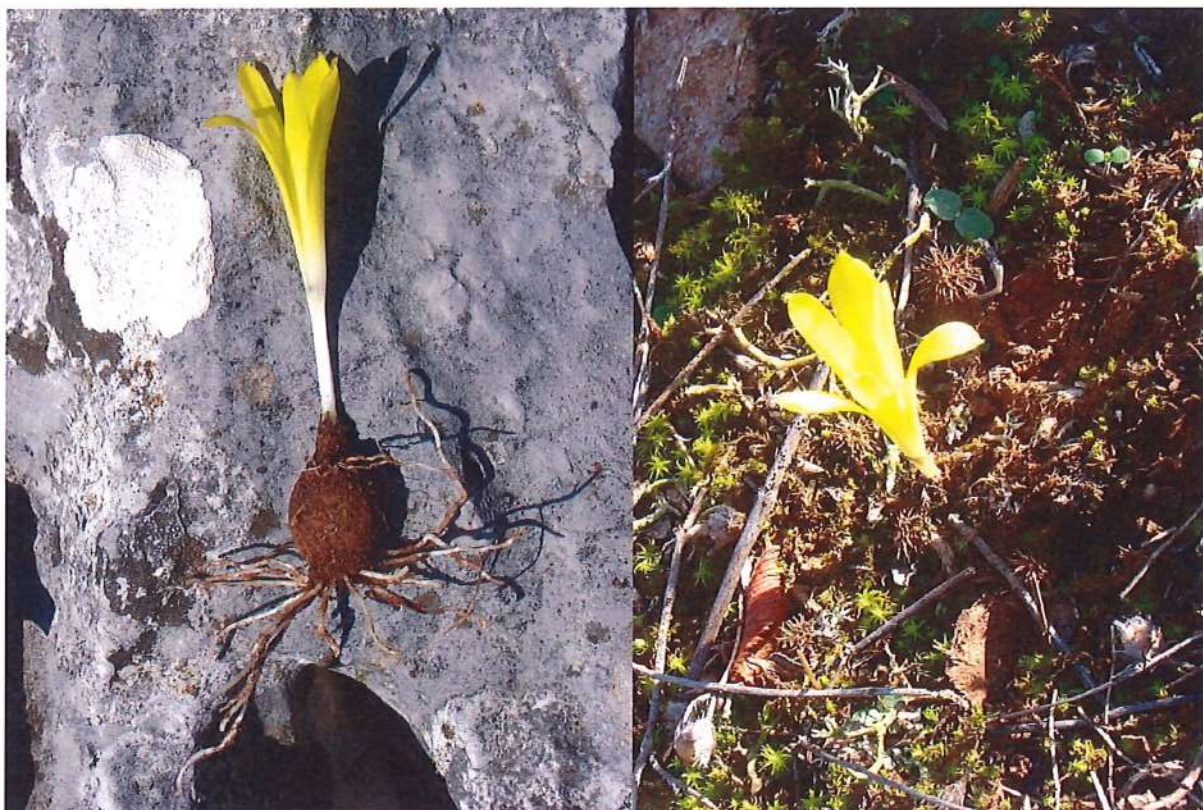

Figura 5: *Forsythia europaea* Deg. et Bald (boshtra)

Një lloj i rëndësishëm i identifikuar në territorin e komunës së Rahovecit është edhe ***Sternbergia colchiciflora* Waldst. et Kit.** (Amaryllidaceae), një gjini dhe specie e re në florën e Kosovës. Rreth 30 individë të rritur të kësaj specije u regjistruan për herë të parë në Kosovën jugperëndimore gjatë vitit 2015, në lokalitetin e Kanionit të Drinit të Bardhë afër Urës së Fshajit. Duke marrë parasysh numrin e ulët të individëve dhe shpërndarjen shumë të kufizuar, kjo specie duhet të trajtohet si takson i rrezikuar në mënyrë kritike në Kosovë. *Sternbergia colchiciflora* është lloj në Listat e Kuqe të specieve të rrezikuara, të prekshme dhe gati të kërcënuara në shumë vende të Evropës (Republika Çeke, Republika Sllovake, Rumania, Hungaria etj.). Në rajonin e Kaukazit, ajo ka statusin e taksonit të rrezikuar në mënyrë kritike në Listën e Kuqe të bimëve endemike. Kjo specie është renditur gjithashtu në Shtojcën II të Konventës për Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rrezikuara të Faunës dhe Florës së Egër (CITES)⁹.

⁹ www.ammk-rks.net

Figura 6: Lloji *Sternbergia colchiciflora* Waldst. et Kit.

Disa lloje tjera të rëndësishme të florës së Kosovës, që gjenden në territorin e Komunës së Rahovecit janë:

- *Cheilanthes maranthae* (L.) Domin. [*Notholaena maranthae* (L.) Desv.] (Keilant i Marantës), që është hasur në Koznik dhe në Zatriq.
- *Chaerophyllum coloratum* L. (Stërpujë e ngjyrosur), që është hasur në Malet e Zatriqit dhe në Mirushë.
- *Trinia glauca* (L.) Dumort. subsp. *corniolica* (A. Kerner ex. Janchen) H. Wolff. (Netërz e rimtë), që është hasur në rrethinat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Scorsonera austriaca* Willd. (Skorzonerë austriake), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Xeranthemum annuum* L. (Kserantemë njëvjeçare), që është hasur në rrethinat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Rorippa lippizensis* (Wulfen) Reichenb. (Roriipe e Lipizës), që është hasur në bokat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Minuartia hamata* (Hauskn.) Mattf. [*Queria hispanica* L.] (Minuartie gremçake), që është hasur në rrethinat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës (Koznik).

- *Minuartia verna* (L.) Hiern. subsp. *collina* (Neilr.) Halliday [*Alsine verna* (L.) Wahlenb.] (Minuartie pranverore), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës (Koznik me rrethinë).
- *Silene otites* (L.) Wibel. [*S. pseudotites* Besser.] (Klokëz veshtake), që është hasur në Zatriq.
- *Calystegia sylvatica* (Kit.) Griseb. [*Convolvulus sylvaticus* Waldst.] (Përshëllizë), që është hasur në Malet e Zatriqit.
- *Convolvulus althaeoides* L. subsp. *tenuissimus* (Sibth. et Sm.) Stace (Dredhje mullagëngjashme), që është hasur në rrethinat e Zatriqit, dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Sedum hispanicum* L. var. *bauxbaumii* Gris. (Rrushqyqe e Spanjës), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Sedum ochroleucum* Chaix. [*S. anopetalum* DC.] (Rrushqyqe e bardhëreme, që është hasur në Zatriq.
- *Sedum serpentini* Janch. (Rrushqyqe serpentine), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Coronilla emerus* L. subsp. *emeroides* (Boiss. et Sprun.) Hayek (Milëz emerus), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Dorycnium pentaphyllum* Scop. (Doriknë pesëgjethesh) subsp. *germanicum* (Gremli) Gams. in Hegi, që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Ononis spinosa* L. subsp. *antiquarum* (L.) Arcangeli (Kalmuth gjëmbor), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Trifolium pignanii* Feuche et Chaub. (Trifil i Pinjantit), që është hasur në rrethinat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Linum tenuifolium* L. f. *pubescens* Wohlf. (Lin gjetheshollë), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Arcethobium oxycedri* (De Cand.) M. Bieb. [*Viscum oxycedri* DC.] (Velli), që është hasur në Zatriq, Rajonin e Mirushës, Koznik dhe Kramavik.
- *Orobancha elatior* Sutt. [*O. major* L.] (Sparqë e lartë), që është hasur rrethinat e Zatriqit dhe të Koznikut.
- *Plantago argentea* Chaix. (Gjethedell i argjentë), që është hasur në bokat e Zatriqit, Rajoni i Mirushës (boka e Koznikut).
- *Polygala comosa* Schkuhr. (Poligalë me baluke). Përhapja në Kosovë: Alpet Shqiptare, Mali Mokna, Zatriq, Koznik, Gërmë, Rajoni i Mirushës. Përhapja e përgjithshme: Evropë, Azi. El. Fl. Evroaziatik. H.
- *Lysimachia punctata* L. (Lisimake pikaloshë), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Ranunculus ficaria* L. [*Ficaria ranunculoides* Roth., *Ficaris verna* Huds.] (Lular). Përhapja në Kosovën që është hasur në rrethinat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Ranunculus millefoliatus* Vahl. (Zhabinë mijëgjethëshe) subsp. *garganicus* (Ten.) Penev. [*R. garganicus* Ten.], që është hasur në rrethinat e Zatriqit.
- *Ranunculus psilostachys* Griseb. (Zhabinë kallivogël), që është hasur në rrethinat e Zatriqit.

- *Pyrus eleagrifolia* Pallas subsp. *eleagrifolia* (Dardhë gjethehunapi), që është hasur në rrethinat Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Galium verum* L. (Ngjitës pranveror), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Verbascum nigrum* L. (Netull e zezë), që është hasur në Zatriq.
- *Scirpus holoschoenus* L. [*Holoschoenus vulgaris* Link.] (Zubë), që është hasur në Zatriq, Koznik dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Iris reichenbachii* Heuff. var. *bosniaca* (Beck) Beck, që është hasur në Malet e Zatriqit dhe Rajonin e Mirushës.
- *Anacamptis pyramidalis* (L.) C. M. Rich. [*Orchis pyramidalis* L.] (Anakampte piramidore), që është hasur në Zatriq dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Orchis tridentata* Scop. (Salep tredhëmbësh), që është hasur në rrethinat e Zatriqit dhe në Rajonin e Mirushës.
- *Stipa pulcherrima* C. Koch. [*S. pennata* subsp. *mediterranae* (Trin. et Rupr.)], që është hasur në Zatriq, Koznik dhe në Rajonin e Mirushës.

5. Shëndeti publik

Në një studim të bërë nga Komuna e Rahovecit për vlerësimin e dëmeve ekonomike të shkaktuara nga Covid-19 për periudhën mars-qershor 2020 vlerësohet se dëmi i përgjithshëm për periudhën 13 mars deri më 30 qershor 2020 ishte rreth 37 milion euro. Nga kjo shumë, rreth 33 milion euro ishin humbje të shkaktuara të bizneseve të komunës, si dhe të ekonomive familjare të cilat merren me kultivimin dhe me tregtimin e produkteve bujqësore, kryesisht blegtorale. 3 milion euro ishte dëmi i shkaktuar për shkak të pezullimit apo të humbjes së vendeve të punës, e përlogaritur si vlerë e pagave të papaguara. Humbjet nga taksat dhe nga tatimet e painkasuara për shkak të ndërprerjes së aktiviteteve ekonomike ishin 600 mijë euro, kurse humbje të tjera të ndryshme ekonomike janë vlerësuar që kanë arritur shumën rreth 920 mijë euro.

	Humbjet në ekonomi	Humbjet e bizneseve	Punësimi i papaguar	Taksa dhe tatime	Humbje të tjera
Vlera në euro	36,979,464	32,728,369	3,075,449	614,958	918,771

Tabela 28: Vlerësimi i humbjeve në komunën e Rahovecit nga Covid-19, skenari bazë

Nga analizat e bëra nga ky hulumtim, sektori i gastronomisë dhe i akomodimit ishte sektori më i dëmtuar me humbje të përgjithshme mbi 7.15 milion euro, ku restorantet kishin peshën më të madhe të dëmit me 3.4 milionë euro, kafeteritë me 2.9 milionë dhe hotelet me rreth 1 milion euro të humbura.

Ndërtimtaria dhe tregtimi i materialit ndërtimor kishte pësuar humbje shumë të mëdha po ashtu, me rreth 5.3 milion euro. Vetëm bizneset konsiderohet se kanë humbur 4.7 milion euro. Sektori i industrisë së përpunimit ka pasur humbje rreth 7.8 milion, ndonëse nuk ishte ndaluar me masa administrative të drejtpërdrejta, por vetëm me ndalim qarkullimi. Tregtia e tekstilit, ku përfshihet

tregtia me shumicë dhe me pakicë, ka pasur humbje të mëdha, përfshirë edhe humbjet në substancë. Kjo humbje llogaritet të jetë prej 2.75 milion euro.

Sektori i shërbimeve dhe i veprimtarive të tjera ekonomike, ky hyjnë shërbimet profesionale dhe veprimtaritë e specializuara, kanë pësuar rreth 8.8 milion euro humbje të bizneseve, për vetëm në tremujorin mars-qershor 2020.

Sa i përket sektorit të bujqësisë dhe ekonomive familjare, dëmi i pësuar ishte rreth 3.1 milion euro, kjo për shkak të ndalim-qarkullimit dhe të ndërprerjes së tregut, ku fermerët nuk mund t'i tregtonin produktet e tyre.

Sektorët	Humbjet në ekonomi	Humbjet e bizneseve	Zhvlerësi mi i mallit	Punësimi i papaguar	Taksa/tatime	Humbje të tjera
Gastronomi dhe akomodim	7,155,735	5,805,585	-	914,595	128,273	307,230
Ndërtimtari	5,314,869	4,709,186	360,000	366,952	233,481	190,290
Tregtia e tekstit	2,516,400	2,178,420	1,043,500	263,172	28,824	45,984
Industria e përpunimit	7,800,776	7,519,727	-	184,680	22,239	74,130
Blegtoaria dhe ekonomia familjare	3,133,783	3,133,783	-	-	-	-
Veprimtari të tjera	3,216,556	2,825,200	-	420,000	5,292	20,580
Shërbimet	7,325,135	6,082,213	984,000	904,210	187,791	265,128
Totali	36,463,254	32,254,114	2,387,500	3,053,609	605,900	903,342

Tabela 29: Vlerësimi i humbjeve në komunën e Rahovecit nga Covid-19 sipas sektorëve ekonomikë

6. Problemet kryesore mjedisore

Tabela 30: Problemet kryesore mjedisore

Përshkrimi i problemeve kryesore mjedisore sipas sektorëve
Resurset ujore dhe menaxhimi i tyre
<ul style="list-style-type: none">
• Degradimi i shtretërve të lumenjve si rezultat i aktiviteteve minerale legale dhe ilegale;
• Cilësi e dobët e ujërave sipërfaqësore në disa zona;
• Qasja në rrjetin e ujësjellësit ende nuk është ofruar për të gjitha ekonomitë familjare;
• Mungesa e trajtimit të ujërave të ndotura në zonat rurale.
• Mungesa e trajtimit të ujërave industriale;
• Ndotja e ujërave si rezultat i aktiviteteve bujqësore dhe i përdorimit të plehrave kimike dhe organike;
• Humbja e biodiversitetit në ekosistemet ujore si rezultat i ndotjes së ujërave nga ndotja urbane, bujqësore dhe industriale;
• Degradimi i lumenjve si rezultat i ndërtimeve infrastrukturore për nevoja të prodhimit të hidroenergjisë;
• Ndotja e lumenjve nga deponitë ilegale të mbeturinave.
Ajri dhe zhurma

- Mungesa e planit lokal për mbrojtje nga zhurma;
- Djegiet e vogla (amvisëritë, shërbimet dhe ndërtesat publike) janë burim kryesor i ndotjes me grimca të pluhurit (PM10 dhe PM 2.5) dhe me monoksid karboni (CO), si rezultat i përdorimit të lëndëve djegëse fosile për ngrohje dhe i përdorimit të stufave dhe furrave joefikase;
- Trafiku është burimi kryesor i ndotjes me NOx si rezultat i qarkullimit të automjeteve të vjetra në komunikacion;
- Janë identifikuar edhe disa gurëthyes si burime potenciale të emetimit të grimcave të pluhurit PM10 dhe PM2.5;
- Mungesa e mirëmbajtjes së infrastrukturës rrugore;
- Izolimi jo efikas i ndërtesave rrit konsumin e energjisë dhe ndikon në rritjen e emetimeve në ajër.

Shfrytëzimi i tokës dhe cilësia e dheut

- Humbja e përkohshme dhe e përhershme e tokës bujqësore me cilësi të lartë e shkaktuar nga zgjerimi i vendbanimeve, ndërtimet ilegale, ndërtimi i rrugëve dhe aktivitetet ekonomike;
- Ndotja e tokës/dheut nga deponitë e mbeturinave komunale, mbeturinat industriale dhe nga aktivitetet ekonomike;
- Ndërrimi i destinacionit të tokave bujqësore dhe fragmentimi i parcelave dhe i tokave bujqësore;
- Degradimi i tokës dhe i ekosistemeve tokësore nga aktivitetet minerare dhe erozioni;

- Mungesa e planeve rregulluese për mbrojtjen e tokave bujqësore nga ndërrimi i destinimit dhe fragmentimi;
- Mossqarimi i kompetencave ndërmjet organeve përgjegjëse për menaxhim të tokës;
- Mungesa e mjeteve financiare për rehabilitimin dhe rikultivimin e minierave të braktisura të cilat paraqesin rrezik të përhershëm për erozion dhe për njerëzit.

Menaxhimi i mbeturinave

- Eliminimi i deponive ilegale të mbeturinave;
- Mungesa e ndarjes së mbeturinave në burim;
- Përfshirja jo e plotë e ekonomive familjare në sistemin e grumbullimit të mbeturinave;
- Deponi ilegale të mbeturinave në disa zona të komunës;
- Nivel i ulët i ndarjes, i riciklimit dhe i kompostimit të mbeturinave;
- Promovimi i ulët i parimeve të ekonomisë qarkore dhe i shfrytëzimit të qëndrueshëm të resurseve;
- Kapacitete të limituara teknike për grumbullimin dhe për transportimin e mbeturinave;
- Nivel i ulët i vetëdijesimit për menaxhimin e mbeturinave komunale.

Natyra dhe biodiversiteti

- Mungesa e planeve menaxhuese për zonat e mbrojtura të natyrës;
- Mungesa e planeve për menaxhimin e pyjeve të ulëta që janë në kompetencë të komunës;
- Mbrojtje jo e mjaftueshme e biodiversitetit dhe e peizazhit natyror;
- Degradimi i pyjeve nga prerjet ilegale dhe nga aktivitetet e tjera;
- Degradimi i habitateve natyrore dhe i peizazhit si rezultat i aktiviteteve të njeriut dhe i veprimtarive ekonomike;
- Ndërtimi i infrastrukturës turistike dhe i objekteve akomoduese në zonat e mbrojtura pa i respektuar rregullat mjedisore;
- Buxheti i pamjaftueshëm për mbrojtjen e natyrës;
- Qëndrimi pasiv i qytetarëve ndaj biodiversitetit dhe vetëdijesimi jo i mjaftueshëm për mbrojtjen e natyrës;
- Mungesa e fondeve për edukimin mbi biodiversitetin, e programeve dhe e materialeve për edukimin mbi biodiversitetin.

Të përgjithshme

- Niveli i ulët i vetëdijes mjedisore;
- Pjesëmarrje e ulët e publikut në vendimmarrjen mjedisore;
- Mungese e planeve lokale për zhvillimin e turizmit dhe e promovimit të ekoturizmit;
- Mungesa e bashkëpunimit ndërinstitucional dhe e OJQ-ve për mbrojtjen e mjedisit;
- Zbatim i pamjaftueshëm i VSM-së dhe i VNM-së për planet, programet dhe projektet e nivelit lokal;
- Numri i vogël i inspektorëve për sektorin e mjedisit;

- Mungesa e kapaciteteve për qasje në fondet ndërkombëtare për mjedisin dhe kapaciteti i ulët absorbues.
- Infrastruktura e pamjaftueshme turistike – mungesa e rrugëve në disa zona, mungon shënjimi turistik, hartat, qendrat informative turistike etj.
- Mungesa e një plani lokal për ndryshimet klimatike;
- Mungesa e investimeve për projektet për zbutjen e ndikimeve të ndryshimeve klimatike dhe e përshtatjes së ndryshimeve klimatike;
- Ndërtimi i parqeve të bukura;
- Inspektimi i shtuar për parandalimin e ndotjes dhe të shkatërrimit të mjedisit dhe rregullimi i deponive me materiale inerte dhe krijimi i hapësirave gjelbëruese.

6.1. Prioritetet mjedisore për periudhën 2024-2028

Tabela 31: Prioritetet mjedisore për periudhën 2024-2028

Përshkrimi i prioriteteve kryesore mjedisore sipas sektorëve
Resurset ujore dhe menaxhimi i tyre
<ul style="list-style-type: none"> • Përmirësimi i gjendjes së lumenjve dhe i përrrenjve dhe trajtimi i shtretërve të tyre; • Mbrojtja e cilësisë së ujërave sipërfaqësore përmes ngritjes së kapaciteteve për trajtimin e ujërave të ndotura urbane në zonat rurale dhe ujërave të ndotura industriale; • Rritja e cilësisë dhe e sasisë së ujit të pijes përmes përmirësimit të sistemit të ujësjellësit në zonat urbane dhe rurale; • Mbrojtja nga vërshimet dhe nga përmytjet përmes rregullimit të shtretërve të lumenjve; • Vetëdijesimi i fermerëve për reduktimin e ndotjes së ujërave nga bujqësia dhe për menaxhimin e qëndrueshëm të plehrave; • Pjesëmarrja në zbatimin e planit menaxhues për pellgun e lumit “Drini i Bardhë”.
Ajri dhe zhurma

- Përmirësimi i cilësisë së ajrit përmes reduktimit të burimeve nga djegiet e vogla;
- Mbështetja dhe subvencionimi i ekonomive familjare dhe i shërbimeve për ndërrimin e lëndëve djegëse dhe i pajisjeve për ngrohje;
- Mbështetja dhe subvencionimi i ekonomive familjare për izolimin e ndërtesave dhe eficiencën e energjisë;
- Përmirësimi i informimit dhe rritja e vetëdijesimit për mbrojtje nga ndotja e ajrit;
- Hartimi i planit lokal për mbrojtje nga zhurma;
- Mirëmbajtja dhe pastrimi i infrastrukturës rrugore për zvogëlimin e emetimeve të pluhurit;
- Mbështetja dhe subvencionimi i bizneseve për zëvendësimin e pajisjeve joeficiente dhe vendosja e filtrave për reduktimin e ndotjes së ajrit;

- Inventarizimi gjithëpërfshirës i emetimeve që i mbulon të gjitha burimet dhe llojet e ndotjes së ajrit, duke i dhënë prioritet sektorit të djegieve të vogla;
- Zbatimi i gjobave për ndotësit që në mënyrë të qëllimshme rrisin shkarkimet në mjedis përmes djegieve të hapura dhe të mbyllura;
- Mbështetja dhe subvencionimi i iniciativave për zhvillim të energjisë së ripërtëritshme nga era dhe dielli duke marrë parasysh standardet mjedisore;
- Rritja e numrit të automjeteve hibride me standarde më të larta euro në flotën komunale
- Rritja e vetëdijesimit dhe e informimit për mbrojtje nga ndotja e ajrit dhe e mbrojtjes së shëndetit nga ndotja e ajrit;
- Zbatimi i veprimeve dhe i aktiviteteve në rastet e emergjencave të tejkalimeve të normave të cilësisë së ajrit;
- Fuqizimi institucional për menaxhimin e ndotjes së ajrit dhe zbatimi i planeve dhe i rregulloreve për reduktimin e ndotjes.

Shfrytëzimi i tokës dhe cilësia e dheut

- Mbrojtja e tokës bujqësore me cilësi të lartë nga zgjerimi i vendbanimeve, ndërtimet ilegale, ndërtimi i rrugëve dhe aktivitetet ekonomike;
- Mbrojtja e tokës nga erozioni dhe nga aktivitetet ilegale minerare;
- Ulja e kontaminimit të tokës nga burimet direkte e jodirekte dhe në mënyrë specifike nga deponitë e mbeturinave komunale, mbeturinat industriale dhe nga aktivitetet ekonomike;
- Zgjerimi i sistemit të ujitjes së sipërfaqeve bujqësore;
- Ngritja e kapaciteteve për zhvillimin e agroturizmit dhe e bujqësisë organike;
- Hartimi i planeve rregulluese dhe i programeve monitoruese për mbrojtjen e tokave bujqësore dhe për mbrojtjen e cilësisë së dheut;
- Ndarja e buxhetit dhe e subvencioneve për rehabilitimin dhe rikultivimin e minierave të braktisura të cilat paraqesin rrezik të përhershëm për erozion dhe për njerëzit.

Menaxhimi i mbeturinave

- Përmirësimi i sistemit për grumbullimin e mbeturinave përmes zhvillimit të infrastrukturës për menaxhim të mbeturinave dhe përfshirjes së vendbanimeve në sistem të menaxhimit të mbeturinave;
- Rritja e nivelit dhe e mundësive për ndarjen, riciklimin dhe kompostimin e mbeturinave;
- Eliminimi i deponive ilegale të mbeturinave dhe menaxhimi efikas i mbeturinave në hapësira publike;

- Organizimi i fushatave të vetëdijesimit për menaxhimin e mbeturinave komunale;
- Promovimi i parimeve të ekonomisë qarkore dhe e shfrytëzimit të qëndrueshëm të resurseve;
- Zbatimi i gjobave dhe i masave ndëshkuese për hedhjen e pakontrolluar të mbeturinave në hapësira publike dhe në natyrë.

Natyrë dhe biodiversiteti

- Mbrojtja e biodiversitetit dhe e peizazheve të vlefshme natyrore në hapësirën e komunës së Rahovec përmes shpalljes së zonave të mbrojtura;
- Shfrytëzimi racional dhe i qëndrueshëm i burimeve natyrore dhe promovimi i vlerave natyrore;
- Rivitalizimi i ekosistemeve malore në pjesë të ndryshme të Rahovecit;
- Mbrojtja dhe menaxhimi e pyjeve dhe parandalimi i prerjes së pyjeve;
- Ndalimi i gjuetisë ilegale dhe i veprimeve që e dëmtojnë natyrën dhe biodiversitetin;
- Shënjimi i monumenteve dhe i zonave të natyrës me tabela informuese;
Hartimi i planeve menaxhuese për zonat e mbrojtura të natyrës;
- Hartimi i planeve për menaxhimin e pyjeve të ulëta që janë në kompetencë të komunës;
- Hartimi i planeve lokale për zhvillimin e turizmit dhe të promovimit të ekoturizmit;
- Fuqizimi i menaxhimit të pyjeve dhe i bashkëpunimit për zvogëlimin e prerjeve ilegale dhe aktivitetet e tjera që kanë ndikim negativ në natyrë;
- Ndërtimi i infrastrukturës turistike dhe i objekteve akomoduese në zonat e mbrojtura, duke respektuar rregullat mjedisore dhe kërkesat e VNM-së;
- Rritja e buxhetit për mbrojtjen e natyrës dhe e kapaciteteve për qasje në fondet ndërkombëtare;
- Organizimi i fushatave të vetëdijesimit për mbrojtjen e natyrës dhe të biodiversitetit.

Të përgjithshme

- Parandalimi i efekteve mjedisore nga zhvillimet e reja negative;
- Ngritja e vetëdijes mjedisore dhe nxitja e pjesëmarrjes shoqërore në vendimmarrjen mjedisore;
- Fuqizimi i inspektoratit për implementimin e legjislacionit në fushën e mjedisit;
- Rritja e buxhetit dhe e investimeve për sektorin e mjedisit;
- Përfshirja dhe integrimi i mbrojtjes së mjedisit në plane komunale dhe në strategji të tjera sektoriale që kanë ndikim në mjedis;
- Fuqizimi i bashkëpunimit ndërinstytucional për mbrojtjen e mjedisit;
- Hartimi i planit komunal për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm dhe trajnimi i ciceronëve për turizmin e qëndrueshëm;
- Hartimi i plani lokal për ndryshimet klimatike.

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

	Ngritja e infrastrukturës për ndarjen, riciklimin dhe kompostimin e mbeturinave	PLMM-ja	DShP-ja, K.R.M. "Ekoregjimi" -Rahovec																		
Zbatimi i gjobave dhe i masave ndëshkuese për hedhjen e pakontrolluar të mbeturinave.	PLMM-ja	DShP-ja, Policia e Kosovës	x																		
Promovimi i parimeve të ekonomisë qarkore në menaxhimin e Mbeturinave.	PLMM-ja	DShP-ja, OJQ-të, MMPHI-ja	x	x																	
Fushatë vetëdijesimi për menaxhimin e mbeturinave komunale.	PLMM-ja	DShP-ja, OJQ-të, MMPHI-ja	x	x																	
Marrja në mbrojtje e zonave të reja në natyrë.	Kosto administrative	Komuna, DUMM-ja	x	x																	
Revitalizimi i ekosistemeve natyrore të degraduara	100.000.00 Komuna, APK-ja	Komuna, DB-ja			x																
Pyllëzimi i sipërfaqeve të zhveshura.	50.000.00 Komuna, APK-ja	Komuna, DB-ja																			
Shenjëzimi i zonave të mbrojtura të natyrës.	10.000 Komuna, IKMN-ja	Komuna, DUMM-ja		x																	
Panairë të ndryshme mjedisore.	Komuna 2000	Komuna, ministria dhe donatorët		x																	
Mbjellja e luleve dhe e drunjve dekorativë për nder të festave mjedisore - 22 Prill - Dita e Tokës.	Komuna	Komuna, donatorët dhe OJQ-të	x	x																	
Pilotprojekt nëpër shkolla të komunës - ndarja në burim e mbeturinave	Komuna	Komuna, DUMM-ja, DA-ja	x	x																	

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

Rritja e vetëdijesimit dhe edukimit për	Hartimi i planit komunal për turizëm të qëndrueshëm malor (ekoturizëm).	20.000.00 Komuna	Komuna, DUMM-ja					
Fushatë vetëdijesimi për mbrojtjen e mjedisit në shkolla të ulëta dhe të mesme.		20.000.00 Komuna	Komuna, DUMM-ja, DA-ja	x	x	x		x

6.3. Plani i monitorimit të zbatimit të PLVM-së

Tabela 33: Plani i monitorimit për zbatimin e PLVM-së, indikatorët e suksesit dhe ndikimi i pritshëm

Nr.	Prioritetet	Aktivitetet	Indikatorët e Suksesit	Shpeshësia e raportimit	Ndikimi i pritshëm
1.	Mbrojtja e resurseve ujore dhe menaxhimi efikas i tyre	<ul style="list-style-type: none"> Ngritja e infrastrukturës për grumbullimin e ujërave të zeza dhe të atyre atmosferike për të gjitha vendbanimet e komunës. Rregullimi i shtretërve të lumenjve për mbrojtje nga vërshimet dhe përmbytjet. Zgjerimi i infrastrukturës për furnizim me ujë të pijes. Fushatë vetëdijesimi për mbrojtje nga përmbytjet dhe nga vërshimet. Fushatë vetëdijesimi për fermerët për reduktimin e ndotjes së ujërave nga bujqësia. 	<ul style="list-style-type: none"> Kilometrat e kanaleve (gypave) për grumbullimin e ujërave të zeza dhe të atyre atmosferike. Numri i vendbanimeve me infrastrukturë të rregulluar. Kilometrat e shtretërve të lumenjve për mbrojtje nga vërshimet dhe nga përmbytjet. Gjatësia e gypave për furnizim me ujë të pijes të shtuar. Numri i banorëve të vetëdijësuar/numri i materialeve promovuese për mbrojtje nga përmbytjet dhe nga vërshimet - të shpërndara. Numri i fermerëve të vetëdijësuar/ numri i materialeve promovuese për reduktimin e ndotjes së ujërave nga bujqësia – të shpërndara. 	<ul style="list-style-type: none"> Vjetore Vjetore Vjetore Vjetore Gjasthëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> Ujërat e zeza dhe atmosferike të grumbulluara si rezultat i ngritjes së infrastrukturës për grumbullimin e ujërave të zeza dhe të atyre atmosferike për të gjitha vendbanimet e komunës. Shtretërit e lumenjve për mbrojtje nga vërshimet dhe nga përmbytjet - të rregulluara. Furnizimi me ujë të pijes, e përmirësuar si rezultat i rregullimit të infrastrukturës. Vetëdijesimi për mbrojtje nga përmbytjet dhe nga vërshimet - e ngritur. Fermerët e vetëdijësuar për reduktimin e ndotjes së ujërave nga bujqësia.

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

2.	<p>Përmirësimi i cilësisë së ajrit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Subvencionimi i familjeve për ndërrimin e lëndëve djegëse me ndotje të lartë me ato me ndotje të ulët. • Subvencionimi i familjeve për ndërrimin e pajisjeve joeficiente me ato efiente. • Subvencionimi i familjeve për ndërrimin e sistemeve të ngrohjes joeficiente. • Mirëmbajtja dhe pastrimi i rrugëve për zvogëlimin e emetimeve të pluhurit. • Zbatimi i gjobave për djegjet e hapura të mbeturinave dhe djegjet e tjera. • Mbështetja dhe subvencionimi i iniciativave për shfrytëzim të burimeve të ripërtëritshme të energjisë. 	<ul style="list-style-type: none"> • Numri i familjeve për ndërrimin e lëndëve djegëse me ndotje të lartë me ato me ndotje të ulët - të subvencionuara. • Numri i familjeve për ndërrimin e pajisjeve joeficiente me ato efiente të subvencionuara. • Numri i familjeve për ndërrimin e sistemeve të ngrohjes joeficiente me ato efiente. • Sipërfaqet e rrugëve të pastruara nga pluhuri. • Burimet e ndotjes sipas sektorëve në komunën e Rahovecit - të inventarizuara; • Numri i gjobave për djegjet e hapura të mbeturinave dhe djegjet e tjera - të zbatuara; • Numri i iniciativave për shfrytëzim të burimeve të ripërtëritshme të energjisë - të subvencionuara; • Projekti për ndërrimin e rrjetit të ngrohjes qendrore për zonën urbane të qytetit - i hartuar; • Numri i qytetarëve të vetëdijësuar dhe 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjashtëmujore • Gjashtëmujore • Vjetore • Vjetore • Tremujore • Vjetore • Gjashtëmujore • Vjetore • Vjetore 	<ul style="list-style-type: none"> • Cilësia e ajrit e përmirësuar si rezultat i reduktimit të ndotjes nga ndërrimi i lëndëve djegëse me ndotje të lartë me ato me ndotje të ulët; • Cilësia e ajrit e përmirësuar si rezultat i reduktimit të ndotjes nga ndërrimi i pajisjeve joeficiente me ato efiente; • Cilësia e ajrit e përmirësuar si rezultat i reduktimit të ndotjes si rezultat i ndërrimit të sistemeve të ngrohjes joeficiente me ato efiente; • Mirëmbajtja dhe pastrimi i rrugëve për zvogëlimin e emetimeve të pluhurit; • Inventarizimi i burimeve të ndotjes sipas sektorëve në komunën e Rahovecit - i realizuar; • Reduktimi i ndotjes si rezultat i zbatimit të gjobave për djegjet e hapura të mbeturinave dhe djegjet e tjera. • Burimet e ripërtëritshme të energjisë në dispozicion si rezultat i subvencionimit;
----	---	---	--	---	--

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

		<ul style="list-style-type: none"> • Ngritja e vetëdijesimit dhe e informimit për mbrojtje nga ndotja e ajrit dhe e mbrojtjes së shëndetit nga ndotja 	informuar/numri i materialeve promovuese të shpërndara.	<ul style="list-style-type: none"> • Gjashtëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekti për ndërtimin e rrjetit të ngrohjes qendrore për zonën urbane të qytetit - i përgatitur; • vetëdijesimi dhe informimi për mbrojtje nga ndotja e ajrit dhe e mbrojtjes së shëndetit nga ndotja - i përmirësuar.
3.	Reduktimi i zhurmës	<ul style="list-style-type: none"> • Hartimi i planit lokal për zhurmë 	<ul style="list-style-type: none"> • Plani lokal për zhurmë - i hartuar dhe i aprovuar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vjetore 	<ul style="list-style-type: none"> • Zhurma e reduktuar si rezultat i zbatimit të planit lokal për zhurmë.
4.	Ndryshimet klimatike	<ul style="list-style-type: none"> • Hartimi i planit lokal për energji dhe klimë 	<ul style="list-style-type: none"> • Plani lokal për energji dhe klimë - i hartuar dhe i aprovuar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vjetore 	<ul style="list-style-type: none"> • Aspektet e zbutjes dhe të përshatjes ndaj ndryshimeve klimatike të adresuara përmes planit lokal për energji dhe klimë.
5.	Shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës dhe përmirësimi i cilësisë së dheut	<ul style="list-style-type: none"> • Rehabilitimi dhe rikultivimi i shfrytëzimit të resurseve; • Mbrojtja e tokës nga erozioni; • Rehabilitimi i hot-spotëve mjedisore nga ndotja; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sipërfaqet e rehabilituara dhe të rikultivuara; • Sipërfaqja e tokës së mbrojtur nga erozioni; • Numri i hot-spotëve mjedisore nga ndotja - të rehabilituara; 	<ul style="list-style-type: none"> • Vjetore • Vjetore • Vjetore 	<ul style="list-style-type: none"> • Tokat e braktisura dhe shfrytëzimi i resurseve; • Tokat e mbrojtura nga erozioni; • Hot-spotet mjedisore nga ndotja - të rehabilituara;

Plani Lokal i Veprimt në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

	<ul style="list-style-type: none"> Hartimi i planit për mbrojtjen e tokës bujqësore me cilësi të lartë; Mbështetja dhe subvencionimi i iniciativave për bujqësi organike dhe për agroturizëm. 	<ul style="list-style-type: none"> Plani për mbrojtjen e tokës bujqësore me cilësi të lartë - i hartuar dhe i aprovuar; Numri i iniciativave për bujqësi organike dhe agroturizëm - të mbështetura. 	<ul style="list-style-type: none"> Vjetore Gjashtëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> Toka bujqësore me cilësi të lartë - e mbrojtur si rezultat i zbatimit të planit për mbrojtjen e tokës; Bujqësia organike dhe agroturizmi i zhvilluar si rezultat i mbështetjes dhe i subvencionimit të iniciativave.
1.	<p>Përmirësimi i menaxhimit të mbeturinave</p> <ul style="list-style-type: none"> Rehabilitimi dhe zgjerimi i kapacitetit të deponisë së mbeturinave të vëllimshme dhe konstruktiv-dëmolim sanitar të mbeturinave Përfshirja e të gjitha vendbanimeve në sistemin e grumbullimit të mbeturinave. Eliminimi i deponive ilegale të mbeturinave. Menaxhimi (mbledhja) i mbeturinave në hapësira publike; Ngritja e infrastrukturës për ndarjen, riciklimin dhe kompostimin e mbeturinave; Zbatimi i gjobave dhe i masave ndëshkuese për hedhjen e pakontrolluar të mbeturinave; 	<ul style="list-style-type: none"> Deponia sanitare e mbeturinave Numri i ekonomive familjare të përfshira në sistemin e grumbullimit e mbeturinave; Numri i deponive ilegale të mbeturinave - të rehabilituara; Sipërfaqet (ha) në hapësira publike të mirëmbajtura nga mbeturinave; Numri i pajisjeve/infrastrukturës për ndarjen, riciklimin dhe kompostimin e mbeturinave; Numri i gjobave dhe masave ndëshkuese për hedhjen e pakontrolluar të mbeturinave të zbatuara; Numri i fushatave për promovimin e parimeve të ekonomisë qarkore në menaxhimin e mbeturinave; 	<ul style="list-style-type: none"> Vjetore Vjetore Vjetore Tremujore Vjetore Gjashtëmujore Vjetore 	<ul style="list-style-type: none"> Rehabilitimi i deponive të mbeturinave të vëllimshme, konstruktiv dhe demolim Deponimi i mbeturinave Grumbullimi i mbeturinave komunale - i përmirësuar; Zvogëlimi i mbeturinave në hapësira publike si rezultat i eliminimit të deponive ilegale të mbeturinave; Menaxhimi i mbeturinave në hapësira publike - i përmirësuar Rritja e nivelit të ndarjes, riciklimit dhe kompostimit të mbeturinave; Reduktimi i mbeturinave si rezultat i zbatimit të gjobave dhe masave ndëshkuese;

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

	<ul style="list-style-type: none"> • Promovimi i parimeve të ekonomisë qarkore në menaxhimin e mbeturinave; • Fushatë vetëdijesimi për menaxhimin e mbeturinave komunale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Numri i popullsisë së vetëdijesuar/numri i 	<ul style="list-style-type: none"> • Vjetore 	<ul style="list-style-type: none"> • Parimet e ekonomisë qarkore në menaxhimin e mbeturinave të promovuara; • Vetëdijesimi për menaxhimin e mbeturinave komunale i rritur si rezultat i zbatimit të fushatave.
--	---	--	---	--

			publikimeve dhe materialeve tjera promovuese;		
6.	Mbrojtja e natyrës dhe biodiversitetit	<ul style="list-style-type: none"> Marrja në mbrojtje e zonave të reja të natyrë; Rivitalizimi i ekosistemeve natyrore të degraduara; Pyllëzimi i sipërfaqeve të zhveshura; Shenjëzimi i zonave të mbrojtura të natyrës. 	<ul style="list-style-type: none"> Numri i zonave të reja të natyrës të marra në mbrojtje; Sipërfaqet e ekosistemeve natyrore të degraduara të rivitalizuara; Sipërfaqet (ha) e zhveshura - të pyllëzuara; Numri i zonave të mbrojtura të natyrës - të shenjëzuara; 	<ul style="list-style-type: none"> Vjetore Gjashëmujore Gjashëmujore Vjetore Gjashëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> Mbrojtja e natyrës dhe biodiversitetit - i përmirësuar si rezultat i marrjes në mbrojtje të zonave të reja të natyrës; Ekosisteme natyrore të rivitalizuara; Sipërfaqe të reja të pyjeve të pyllëzuara; Zonat e mbrojtura - shenjëzimi dhe informimi i përmirësuar.
7.	Rritja e vetëdijesimit dhe e edukimit për mbrojtjen e mjedisit dhe të natyrës	<ul style="list-style-type: none"> Fushatë vetëdijesimi për mbrojtjen e mjedisit në shkollat të ulëta dhe të mesme; Fushatë vetëdijesimi për mbrojtjen e natyrës dhe të biodiversitetit; 	<ul style="list-style-type: none"> Numri i nxënësve/numri i shkollave/numri i publikimeve dhe i materialeve të tjera promovuese; Numri i popullsisë së vetëdijësuar për mbrojtjen e natyrës dhe të biodiversitetit/numri i 	<ul style="list-style-type: none"> Gjashëmujore Gjashëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> Nxënësit e vetëdijësuar për mbrojtjen e mjedisit; Publiku i vetëdijësuar për mbrojtjen e natyrës dhe të biodiversitetit; Publiku i vetëdijësuar për mbrojtjen e ujërave;

Plani Lokal i Veprimt në Mjedis për Komunën e Rahovecit 2024-2028

	<ul style="list-style-type: none"> Fushatë vetëdijesimi për mbrojtjen e ujërave. 	<ul style="list-style-type: none"> publikimeve dhe materialeve tjera promovuese; Numri i popullsisë së vetëdijesuar për mbrojtjen e ujërave/numri i publikimeve dhe i materialeve të tjera promovuese. 	<ul style="list-style-type: none"> Gjashtëmujore 	
<p>8.</p> <p>Fuqizimi i bashkëpunimit ndërinstitutional për mbrojtjen e mjedisit</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ndarja e buxhetit për punën e komitetit për mbrojtjen e mjedisit; Fuqizimi i zbatimit të VSM-së dhe të VNM-së në kuadër të planeve, të programeve dhe të projekteve komunale; Fuqizimi i bashkëpunimit me gjykatat, me prokurorinë dhe me policinë e Kosovës për parandalimin e degradimit të mjedisit dhe të natyrës. 	<p>Shuma e buxhetit të ndarë për punën e komitetit për mbrojtjen e mjedisit;</p> <ul style="list-style-type: none"> Numri i planeve, i programeve dhe i projekteve ku është zbatuar VSM-ja dhe VNM-ja; Numri i aktiviteteve të përbashkëta me gjykatat, prokurorinë dhe policinë e Kosovës për parandalimin e degradimit të mjedisit dhe të natyrës. 	<ul style="list-style-type: none"> Vjetore Gjashtëmujore Gjashtëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> Puna e komitetit për mbrojtjen e mjedisit - e fuqizuar dhe më efikase; Zbatimi i VSM-së dhe i VNM-së në kuadër të planeve, të programeve dhe të projekteve komunale - i fuqizuar; Bashkëpunimi me gjykatat, me prokurorinë dhe me policinë e Kosovës për parandalimin e degradimit të mjedisit dhe të natyrës - i fuqizuar.
<p>9.</p> <p>Fuqizimi i kapaciteteve të komunës për mbrojtjen e mjedisit</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rritja e numrit të inspektorëve të mjedisit; Rritja e buxhetit të komunës për mjedis; Trajnimi i zyrtarëve të sektorit të mjedisit të komunës. 	<ul style="list-style-type: none"> Numri i ri inspektorëve të mjedisit; Shuma e buxhetit të komunës për mjedis; Numri i zyrtarëve të sektorit të mjedisit të komunës të trajnuar/numri i programeve të Trajnimit. 	<ul style="list-style-type: none"> Vjetore Vjetore Gjashtëmujore 	<ul style="list-style-type: none"> Inspektimi i mjedisit - i fuqizuar; Numri i projekteve të reja për mjedisin nga buxheti i komunës; Zyrtarët mjedisorë të komunës - të trajnuar për zbatimin e detyrave dhe të përgjegjësi.

7. Referencat dhe burimet e informacionit

1. Agjencia e Statistikave të Kosovës (<https://askdata.rks-gov.net/pxweb/sq/ASKdata/>)
2. Air Quality in Kosovo *Air Quality Portal (rks-gov.net)* <http://www.kosovo-airquality.com/secure/index2.html>.
3. ASK 2022, Vjetari Statistikor 2021
4. Raporti për gjendjen e natyrës 2010-2014, AMMK
5. DEMO për Mobilitetin Urban në Rahovec
6. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës (<https://gzk.rks-gov.net/>)
7. Korniza Afatmesme Buxhetore 2025-2027 për komunën e Rahovecit
8. Ligji (2009/03-L-025) për Mjedis
9. Ligji nr. 02 / l-102 për mbrojtjen nga zhurma
10. Ligji nr. 03/L-040 për vetëqeverisje lokale
11. Ligji nr. 03/l-125 për mbrojtjen e ajrit nga ndotja
12. Ligji nr. 03/l-233 mbi mbrojtjen e natyrës
13. Ligji nr. 08/L-250 për ndryshime klimatike
14. Ligji nr.03/l-153 për pyjet e Kosovës
15. Ligji nr.04/l-147 për ujërat e Kosovës
16. Lista e Trashëgimisë kulturore për mbrojtje të Përkohshme Nr.110/2018 dhe Lista e TK për mbrojtje të Përhershme Nr.69/2016
17. Vlerat e Trashëgimisë Natyrore të Kosovës, MMPH/IKMN
18. Ndotja e ajrit në Kosovë, Masat dhe instrumentet e politikave të propozuara për të reduktuar ndotjen në sektorët kyç, AMMK, SEPA, IVL, 2023
19. Projekti për zhvillimin e kapaciteteve për kontrollin e ndotjes së ajrit në Republikën e Kosovës, MMPH/JICA
20. Projekti, Sistemi i Menaxhimit të Informacionit për Cilësinë e Ajrit, ndryshimit të sjelljes dhe shërbimet e komunikimit: Azhurnimi i inventarit të emisioneve, MFK & AMMK 2021
21. Raport - Ndikimi i shfrytëzuesve të rërës dhe zhavorrit në gjendjen mjedisore të lumenjve, AMMK 2022
22. Raport Vjetor për Gjendjen e Ajrit 2021, AMMK 2022
23. Raporti i Gjendjes së Mjedisit 2021, AMMK

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis për Komunën e Rahovec 2024-2028

24. Raporti i hotspoteve në Kosovë 2012
25. Raporti i menaxhimit të mbeturinave komunale në Kosovë për vitin 2020, AMMK 2021
26. Raporti i Performancës së KRU-2022, ARRU.

27. Plani Zhvillimor Komunal për Komunën e Rahovecit 2023-2031

28. Plani Lokal i Veprimit në Mjedis 2019-2024 Komuna e Rahovecit

28. Plani Lokal për Menaxhim të Mbeturinave 2022-2027 Komuna e Rahovecit
29. Plani Lokal i Veprimit për Cilësi të Ajrit 2023-2027 Komuna e Rahovecit
30. Plani Lokal i Veprimit të Eficiencës së Energjisë 2018-2022
31. Plani për Mobilitet Urban për Komunën e Rahovecit 2002-2027
32. Plani i Trashëgimisë kulturore, Rahovec 2022-2025
33. Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore 2023
34. Raporti për gjendjen e mbeturinave komunale 2021, AMMK
35. Raporti për Gjendjen e Ujërave 2020, AMMK
36. Raporti Vjetor për Gjendjen e Ajrit 2022, AMMK
37. Regjistrimi i Bujqësisë 2014, ASK
38. Regjistrimi i Popullsisë 2011, ASK
39. Sektori i biomasës drunore në Kosovë, Vështrim i integruar mbi kërkesën dhe ofertën për drurin si lëndë djegëse, FAO 2015
40. Statuti i Komunës së Rahovecit
41. Strategjia e Zhvillimit Ekonomik Lokal të Komunës së Rahovecit
42. Studimi i Ndotjes së Tokës Bujqësore (SNTB) në Kosovë, MMPH/GIZ 2015
43. Vlerësim, Popullsia e Kosovës, ASK 2021.
44. www.accursed-mountains.org

KUVENDI I KOMUNËS NË RAHOVEC

01-Nr.257/24
Datë:29.10.2024

Arbër Zenuni
Kryesues i Kuvendit

